Austr.
47
m

Austr. 47 m 4°

Földváry

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

ÜBER DIE

ENTSTEHUNG DER GEWOHNHEIT

DIE

UNGARISCHEN KÖNIGINNEN ZU KRÖNEN,

NEBST DEN VON ZEIT ZU ZEIT

VORGEFALLENEN VERÄNDERUNGEN IN DER ART ZU KRÖNEN,

UND

ÜBER DIE RECHTE UND VORRECHTE

DER UNGARISCHEN KÖNIGINNEN, WELCHE AUS DER ART ZU KRÖNEN HERVORKAMEN.

EINE

HISTORISCHE ABHANDLUNG

VON

NICOLAUS v. FÖLDVÁRY,

EDLEN VON FÖLDVÁR UND BERNÁTHFALVA

DER LÖBL. PESTER GESPANNSCHAFT VICE-STUHLRICHTER, SO WIE AUCH MEHRERER LÖBL. GESPANNSCHAFTEN GERICHTS-TAFEL-BEISITZER.

MIT 3 KUPFERTAFELN.

PEST 1830,

GEDRUCKT IN DER V. LANDERER'SCHEN BUCHDRUCKEREY.

ÉRTEKEZÉS

A'

MAGYAR KIRÁLYNÉK' KORONÁZÁSOK'

KEZDETÉRŐL,

ÉS A'

KORONÁZÁS MÓDJÁBAN IDŐRŐL IDŐRE

TÖRTÉNT VÁLTOZÁSOKRÓL;

NEM KÜLÖMBEN

A' MAGYAR KIRÁLYNÉK'

AZON SZABADSÁGAIKRÓL ÉS JUSSAIKRÓL MELLYEK RÉGENTEN A' KORONÁZÁS' MÓDJÁBÓL EREDTEK.

IRTA

BERNÁTHFALVI 'S FÖLDVÁRI

FÖLDVÁRY MIKLÓS,

T. N. PEST VÁRMEGYE' ALSZOLGA-BIRÁJA, 'S TÖBB T. N. VÁRMEGYÉK' TÁBLA-BIRÁJA.

---

3 RÉZTÁBLÁVAL.

PESTEN 1830,

NYOMTATTATOTT FŰSKÚTI LANDERERNÁL.

Egyetemi Könyvtár
Országos Széchényi Könyvtár

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Historia testis temporum, nuntia vetustatis, vita memoriae, vitae magistra, studium prope divinum.

Cicero.

Nec sum inscius, esse utilitatem in historia, non modo voluptatem.

Cicero.

DEM

THEUREN VATERLAND

WIDMET DIESE ABHANDLUNG

DER VERFASSER.

SZERETETT HAZÁJÁNAK

AJÁNLJA

EZEN ÉRTEKEZÉST

A' SZERZŐ.

Vorwort.

Ich halte es für meine Pflicht den gütigen Leser über die Veranlassung und die, in der gegenwärtigen Abhandlung beobachtete Ordnung, mit wenigen Worten zu unterrichten.

Veranlassung zu gegenwärtiger Abhandlung gab mir vorzüglich, dass ich fast in allen Geschichtsbüchern, welche über die Geschichte von Ungarn geschrieben sind, die Geschichte der Königinnen sehr vernachlässigt fand; doch auch Peter v. Réva's, in seinem Commentarius de sacra Corona Regni Hungariae, aufgestellte Meinung, dass die Königinnen von Ungarn nie mit der heiligen Reichs-Krone, sondern stets mit einer andern, bloss den Königinnen eigenen Krone, gekrönt wurden, schien mir nicht ganz richtig zu seyn. Um in dieser Sache alle meine Zweifel zu heben, las ich von nun an mehrere Schriftsteller, und sammelte Materialien: aus denen, nachdem sie geordnet waren, die gegenwärtige Abhandlung entstanden ist. Welche Quellen und Hülfsmitteln ich bei meiner Arbeit benützt habe, ist aus den Anführungen ersichtlich. Für Pflicht halte ich es, dankbar hier zu erwähnen, wie gütig und

Elő-szó.

Kötelességemnek tartom, hogy a' kegyes olvasónak ezen értekezés' okát és elrendelése' módját felfedezzem. Okot szolgált ezen értekezésre föképpen az, hogy valamennyi, Magyar Történetekről irott munkákat olvastam, majd mindenikben a' Királynék' történeteiről igen keveset találtam; de Révay Péternek is, a' Commentarius de sacra Corona Regni Hungariae czimű munkájában olvasható azon állitása: hogy a' Magyar Királynék soha sem koronáztattak a' Magyar szent koronával, hanem egy más különössel, nékem nem látszott minden felől helyesnek lenni. Hogy e' tárgyban a' bizonytalanságból ki vergődhessek, több féle munkákat olvasgatni, és észrevételeimet feljegyezgetni kezdettem: a' mellyekből, midőn rendbe szedtem vólna azokat, a jelenvaló értekezés készült. Millyen kútfőből és forrásokból meritettem munkám kidolgozása mellett, könnyen meg érthetni a' felhozásokból. Kötelességem szerént nyilatkoztatom ezennel háládatos köszönetemet mind azon érdemes Hazafiaknak, kik engemet munkám' kidolgozásában, majd előttem esméretlen munkák, majd pedig más

zuvorkommend mich viele Vaterlandsfreunde, bei meinem Vorhaben durch Mittheilung mir unbekannter Werke und Schriften unterstützten. Mit Dankbarkeit erwähne ich unter diesen, den rühmlichst bekannten und allgemein verehrten Vaterlandsfreund, königlichen Rath Peter v. Kubinyi, so wie auch den vielseitig gebildeten und allgemein geachteten Gelehrten, Professor Ludvig v. Schedius; denen ich seltene Hülfsmittel zu verdanken habe. Bereitwillig und mit gütiger Zuvorkommenheit wurde mir auch die schöne und grosse Gräflich Ráday-sche Bibliothek zu Péczel geöffnet und deren Benützung freigelassen. Die in der Abhandlung beobachtete Ordnung ist folgende: Erst handle ich von der Krönung im Allgemeinen; dann besonders von der Krönung der Königinnen, und von den Rechten und Freiheiten der Königinnen, die vormals aus der Art die Königinnen zu krönen flossen. Zum Schlusse gebe ich eine genealogische Uebersicht aller Königinnen von Ungarn, von Gisela angefangen, bis zu unserer, jetzt glorreich regierenden Königinn Carolina Augusta.

Schüchtern übergebe ich dem Publicum diesen Versuch; möge er gütige und nachsichtige Beurtheiler finden.

Pesth am 1ten März 1830.

der Verfasser.

nevezetes Oklevelek' közlése által elő segitettek. Háládatos szivel nevezem ezek között főképpen, azon ditséretessen esmért és közönségessen tisztelt Hazafit, Királyi Tanátsos Kubinyi Péter Urat, 's nem külömben azon nagy és mély tudományú, mivelt izlésű, és tisztelve betsült Hazánk Tudóssát, Schedius Lajos Professor Urat; mind a' kettőnek nevezetessebb és jelessebb forrásokat köszönhetek. Tellyes készséggel és nyájas meg előzéssel nyittatott fel számomra, Gróf Rádayak szép és nagy betsű Péczeli Könyvtárjok, mellynek nagy hásznát vettem. Az értekezésnek elrendelése következendő: Elsőbben fogok szóllani a' koronázásról közönségessen, azután pedig a' Királynék' Koronázásokról különössen, és a' Királynék' azon jussaikról és szabadságaikról, mellyek régenten, a' koronázás akkori módjából származtak, fogok értekezni. Utóljára, a' munka' végén, a' Magyar Királynék', nemzetségi Lajstromát, Gisela Királynétól kezdve, mostan kegyessen uralkodó Carolina Augusta Királynénkig előfogom adni.

Szerényen bocsátom az olvasó közönség elébe ezen tsekély munkámat, — találna bár jó indulatú és kéméllő birálót!

Irtam Pesten Martius első napján 1830.

a' szerzö.

Über die Krönung im Allgemeinen.

Die Krönung ist ein öffentlicher und majestätischer Act, durch den, dem gesetzlich grwählten König oder dem es durch die gesetzliche Thronfolge gebührt, durch Ueberreichung der äusserlichen symbolischen Zeichen, die Königliche Ehre übertragen wird. Da bei dieser Feierlichkeit die Krone vorzüglich im Gebrauche ist, so ist der ganze Act nach ihr, Krönung benannt.

Die Krönung ist daher, als Beweis und Pfand einer gegenseitigen, heiligen Verbindung zwischen dem Regenten und dem Volke, ein sehr heiliger und feierlicher Act. Den Ungarn vorzüglich war, und ist die Krönung ein so heiliger Act, dass sie für ihren, mit der heiligen Reichs-Krone gesetzmässig gekrönten König, Güter, Glück, Blut und Leben, stets aufzuopfern willig und bereit sind.

Darum war auch die ungarische Reichs-Krone, bei den Ungarn immer so sehr in Ehren, dass sie deren Verlust stets für das grösste Unglück hielten. Sehr schön besingt diess *Janus Pannonius,* Ungarns alter Dichter. [1]).

Krönung insbesondere der Königinnen und Entstehung derselben.

Zweierlei Krönungen sind zu bemerken: die Krönung eines Königs und die Krönung einer Königinn. Die Entstehung der Krönung der Könige zu erörtern, liegt nicht im Zwecke dieser Abhandlung, indem sie nur von der Entstehung der Krönung der Königinnen, und den Veränderungen, die von Zeit zu Zeit, in der Art die Königinnen zu krönen, geschehen sind, handelt.

Die Gewohnheit Ungarn's Königinnen zu krönen, schreibt sich noch von *St. Stephan's* Zeiten her; denn dass *Gisela, Stephan's* Gemahlinn, gekrönt worden sei, be-

A' Koronázásról közönségessen.

A' Koronázás egy nyilvánságos és felséges tselekedet, melly által, a' törvényessen választott Királyra, vagy pedig arra, a' kihez, a' törvényes Successio által tartozik; a' symbolicus külső Jelek általadása által, a' királyi érdem fel ruháztatik. Mivel ezen pompás innepen, a' korona egy fő részt tészen, azért az egész szertartás koronázásnak neveztetik.

A' koronázás tehát, úgy mint egy, a' Király és nép között fenn álló költsönös szent kötelezésnek jele és záloga, igen szent és jeles tselekedet. A' Magyaroknál föképpen a' koronázás olly annyira szent és jeles, hogy a' Magyar, a' szent koronával törvényessen megkoronázot Királlyáért, kész mindenkor javait, szerentséjét, vérét és életét feláldozni.

Azért is vólt mindenkor a' Magyaroknál, a' szent korona olly nagy becsben, hogy annak elvesztését a' legnagyobb szerentsétlenségnek tartották. Szépen szól erről *Janus Pannonius*, hajdan hires versiró [1]).

A' Királynék' koronázásáról különössen, és annak kezdetéről.

Kétféle a' koronázás, tudniillik: a' Királyé és a' Királynéé. Nem tárgya ezen rövid értekezésnek a' Királyok' koronáztatása' mikori kezdetéről szóllani: mivel ebben tsupán tsak a' Királynék koronáztatása' kezdetéről, és a' koronázás' módjában időről időre történt változásokról kivántam értekezni.

Azon szokás, melly szerént a' Magyar Királynék meg koronáztattnak, már *Szent István* idejében vette eredetét; mert hogy *Gizéla, Szent István* hitvese megkoronáz-

zeuget *Cartuitius*, indem er sagt: *Porro consortem regni praecipue sobolis propagandae causa, sibi adscivit Henrici Imperatoris filiam*) Giselam: qui Imperator, ob morum comitatem, et mansvetudinem, Pius est appellatus. Ea autem Gisela chrismate uncta, et corona regia insignita etc.* [2]).

Dieser Gebrauch, bei *Gisela* angefangen, wurde in der Folge, wenn nicht bei allen, doch bei den meisten Königinnen angewendet.

Helene, Bela II. Gemahlinn, wurde am 28ten April 1131 in Stuhlweissenburg gekrönt [3]). Ein gültiger Beweis der Krönung *Gertrudens, Andreas II.* Gemahlinn, ist das Geschenk, welches ihre Tochter *St. Elsbeth,* der Kirche in *Andechs* darbrachte [4]). Aus den Briefen der ungarischen Bischöfe, an den Papst *Honorius III.* [5]) erhellet, dass *Maria,* Bela des IVten; *Elisabeth,* Stephan des Vten; *Isabelle,* Ladislaus des Cumaner's; *Fenenna* und *Agnes,* Andreas des IIIten, Gemahlinnen gekrönt worden seien.

Nicht minder ist es, aus den angeführten historischen Werken ersichtlich, dass *Beatrix* und *Elisabeth,* Carl Robert's [6]); *Maria,* Sigmund's [7]); *Elisabeth,* Albrechts [8]); *Beatrix,* Matthias Corvin's [9]); *Anna,* Wladislaw des IIten [10]); *Maria,* Ludvig des IIten [11]); *Isabelle,* Johann Zapolya's [12]); und *Anna,* Ferdinand des Iten [13]), Gemahlinnen, zu Königinnen von Ungarn gekrönt wurden.

Theile der Krönung.

Die Krönung war in den Hauptstücken den jetzigen Krönungen gleich. Die Königinnen wurden zuerst mit dem geweihten Oele gesalbt: und zwar am rechten Arm zweimal, und einmal zwischen den Schulterblättern: an beiden Orten mit dem Zeichen des Kreutzes. Schon *Gisela* ward bei der Krönung gesalbt; diess ist aus der angeführten Stelle des *Chartuitius* ersichtlich [14]).

Hierauf wurden die Königinnen gekrönt; nicht mit der, erst seit 1527 den Königinnen eigenen, sogenannten Haus-Krone; sondern mit der ungarischen Reichs-Krone. *Peter von Révay* ist, in seinem *Commentarius de sacra corona Regni Hungariae* einer ganz entgegengesetzten Meinung. Wir wollen sehen, ob er Recht hat; und um seine Meinung um so besser widerlegen zu können, soll die ganze bezügliche Stelle aus seinem *Commentarius* hier stehen: *Nunc sub finem coronidis vice, qua Corona Reginae Ungaricae coronentur, paucis insinuare operae pretium visum. Histo-*

---

*) Hierinn irrt sich Chartuitius. Gisela war nicht Heinrich's Tochter, sondern dessen Schwester. Sehe vita Sti. Emerici etc. a Laurentio Surio apud Schwandtner Script. Rer. Hung. Tom. I. pag. 429.

tatott, bizonyitja *Chartuitius*, azt mondván: *Porro consortem regni, praecipue sobilis propagandae causa, sibi adscivit Henrici Imperatoris filiam* *) *Giselam: qui Imperator, ob morum comitatem, et mansvetudinem Pius est appellatus. Ea autem Gisela chrismate uncta, et corona regia insignita etc* [2]).

Gizéla Királynétól kezdve, majd nem valamennyi magyar Királyné koronáztatott meg.

Helena, II. Béla hitvese, *Székes Fehérvárban* 1131[dik] esztendő' Aprilis' 28[ik]-koronáztatott meg [3]); *Gertrude II. András'* hitvesének lett megkoronáztatását bizonyossá teszi, az ő leányának, *Erzsébethnek*, az *Andechszi* Templomnak tett ajándéka [4]). A' magyar Püspököknek *III. Honorius* Pápához irott Okveleikből [5]) pedig, az tetszik ki, hogy *Maria*, IV. Béla'; *Erzsébet*, V. István'; *Izabella*, Kún Laszló; és *Fenenna* és *Agnes*, III. András, hitveseik meg koronáztattak.

Nem külömben kitetszik a' felhozott munkákból, hogy *Beátrix* és *Erzsébet*, Robert Károly' [6]); *Mária*, Zsigmond' [7]); *Erzsébet*, Albert' [8]); *Beátrix*, Corvinus Mátyás' [9]); *Anna*, II. Ulászló' [10]); *Mária*, II. Lajos' [11]); *Izabella*, Zápolya János' [12]); és *Anna*, I. Ferdinand' [13]); hitveseik szintén magyar Királynéká koronáztattak.

A' koronázás' Részei.

A' koronázás' fő részeire való nézve hasonló vólt a' mai napig tartó koronázás módjához. Mindenek előtt szentelt olajjal kenetettek meg a' Királynék; kétszer tudniillik a' jobb karjokon, és egyszer vállaik között: és pedig mindenkor a' kereszt jelével. Már *Gizéla* is, meg kenetett koronáztatásákor a' szentelt olajjal, a' mint ezt *Chartuitius* világossan bizonyitja [14]).

Annak utánna megkoronáztattak, nem ugyan az 1527-dik esztendőben felvett szokás szerént, az úgy nevezett házi-koronájokkal, hanem a' magyar szent koronával. *Révay Péternek* véleménnye és állítása, az ő *Commentarius de sacra corona Regni Hungariae*, czimű munkájában egészen ellenkező. Lássuk igaz-e állítása; és hogy azt annál jobban megczáfolhassuk, munkájából ön szavait ide iktatom: *Nunc sub finem coronidis vice, qua corona Reginae Ungaricae coronentur, paucis insinuare operae pretium visum. Historici quidem, quos mihi legere contigit, quoties Reginarum*

*) Hibázik ebben Chartuitius; Gizéla nem vólt Henrik leánya, hanem húga. Lásd Vita Sti. Emerici etc. a Laurentio Surio apud Schwandtner Scrip. Rer. Hung. Tomo I. pag. 429.

rici quidem, quos mihi legere contigit, quoties Reginarum Ungariae coronationes commemorant, nonnulli ipsorum, praesertim externi, sacra corona coronatas tradunt; alii sine distinctione coronarum inaugurationem illarum describunt. Sed diversa corona Reginas coronari, tam ex vetustis Privilegiis, quam legibus nostris, manifestum. Ipsissima enim sacra corona, caput duntaxat Regis redimi solet, et sic demum plenarium adipiscitur imperium: Reginae vero ab Archi-Episcopo Strigoniensi, dextro solummodo humero haec corona admovetur, non vana de causa. Existimo enim hac insigni et regia cerimonia, mysterium creationis feminae, quae dextro latere viri desumta est adumbrari, dextro latere Christi ortam esse Ecclesiam, aut certo et medio ordine ac limite femineum imperium collocari; Reginam nimirum sociam in tollerando atque baiulando gravi difficillimique regiminis onere opitulaturam, tamquam sexum imbecilliorem, decere obsequii gloriam [15]).

Diese Schlussworte sind am besten durch *Maria's*, *Elisabeth's* und *Marien Theresien's* Regierungen widerlegt. *Peter von Réwa*, gesteht selbst in der angeführten Stelle, dass viele Historiker, die er gelesen, in ihren Krönungsbeschreibungen sagen, die Königinnen von Ungarn seien mit der *heiligen Reichs-Krone* gekrönt worden.

Weiter sagt *Peter von Réwa*, dass es aus alten Privilegien, und aus unseren Gesetzen erhellet, dass die Königinnen nicht mit der *heiligen Reichs-Krone*, sondern mit einer, von ihr verschiedenen gekrönt wurden. Diess war wohl zu jener Zeit, als *Peter von Réwa* seinen *Commentarius* schrieb, nämlich im Jahre 1613 wirklich so; doch von früheren Zeiten, nämlich bis zum Jahre 1527 ist diess falsch; denn bis zum Anfange des 16-ten Jahrhundert's geschieht in keiner königlichen Urkunde Erwähnung, dass die Königinnen mit einer besonderen Krone gekrönt, oder dass ihnen die heilige Reichs-Krone auf die rechte Schulter aufgesetzt worden sei; wovon jedoch in den späteren Krönungs-Directorien bei Krönung der Königinnen immer Erwähnung geschieht.

Dass schon *Gisela* mit der heiligen Reichs-Krone gekrönt worden sei, ist aus *X. Schier's* Werke ersichtlich [16]). Diess erhellet auch aus der Urkunde *Bela IV.* vom Jahre 1269, worinn er dem Bischof von *Wessprim*, auch fernerhin das Privilegium ertheilt, die Königinnen mit der heiligen Krone *(sacro Diademate)* zu krönen [17]).

Aus dem schon angeführten Werke *X. Schier's*, ersehen wir, dass *Fenenna*, Andreas III. Gemahlinn mit der heiligen Reichs-Krone gekrönt worden sei [18]). Dass bei den Krönungen der Königinnen die heilige Reichs-Krone auf den Kopf der Königinnen gesetzt worden sei, ersehen wir auch bei der Königinn *Beatrix*, aus der Beschreibung ihrer Krönung, im Jahre 1476, von einem Augenzeugen [19]), und aus einem Diplome der Königinn *Elisabeth* Stephan V. Gemahlinn [20]).

Ungariae coronationes commemorant, nonnulli ipsorum, praesertim externi, sacra corona coronatas tradunt; alii sine distinctione coronarum inaugurationem illarum describunt. Sed diversa corona Reginas coronari, tam ex vetustis Privilegiis, quam legibus nostris, manifestum. Ipsissima enim sacra corona, caput duntaxat Regis redimi solet, et sic demum plenarium adipiscitur imperium: Reginae vero, ab Archi-Episcopo Strigoniensi, dextro solummodo humero haec corona admovetur, non vana de causa. Existimo enim hac insigni et regia cerimonia, mysterium creationis feminae, quae dextro latere viri desumta est adumbrari, dextro latere Christi ortam esse Ecclesiam, aut certo et medio ordine ac limite femineum imperium collocari; Reginam nimirum, sociam in tollerando atque baiulando gravi difficillimique regiminis onere opitulaturam, tamquam sexum imbecilliorem, devere obsequii gloriam [15]).

Ezen állitásnak vég szavai igen meg tzáfoltatnak, *Mária' Erzsébet'* és *Mária Therézia'* Királynék' uralkodásaik által.

Révay Péter, a' most előhozott szavaiban maga is elesméri, hogy sok általa olvasott történet-irók, a' koronázások' leirásában azt mondják, hogy a' Magyar Királynék, a' magyar *szent koronával* koronáztattak. Továbbá azt állitja *Révay Péter*, hogy régi oklevelekből, és törvényeinkből ki tettszik, hogy a' Királynék nem az ország szent koronájával, hanem egy más különössel koronáztattak. Ez ugyan azon időben, midőn *Révay Péter* munkáját irta, ugy mint 1613^{dik} esztendőben, már valóban úgy vólt; de a' korábbi időkről, vagy is egész 1527^{dik} esztendeig hibássan hinnénk ezt; mivel a' 16^{dik} század' nyilásáig egy királyi levél sem tészen arról emlitést, hogy a' Királynék különös koronával koronáztattak vólna meg: avagy hogy az Ország' szent koronája jobb vállokra tevődött vólna; a' mi mindazonáltal a' későbbi koronázásoknál mindenkor emlittetik.

Hogy már *Gizéla* is, az ország' szent koronájával koronáztatott meg, azt *X. Schier'* munkájából világossan láthatni [16]). Világositja ezt *IV. Bélának* 1269^{ben} irott levele is, a' mellyben továbbá is meg hatalmazta a' *Veszprémi* Püspököt, a' Királynénak, a' szent koronával (*sacro Diademate*) való meg koronázására [17]).

Azon már emlitett, *X. Schier'* munkájából világos, hogy *Fenenna*, III. András' hitvese az ország szent Koronájával koronáztatott meg [18]). Hogy az ország' szent koronája a' Királynék' fejökre tevődött, az *Beatrix* Királyné' 1476^{ban} lett meg koronáztatása mellett jelenlévő személyes tanú' leirásából [19]), és *Erzsébet'*, V. István' hitvesének egy okleveléből [20]), világossan ki tettszik.

Die erste Erwähnung einer eigends für die Königinnen bestimmten Krone geschieht im Jahre 1527, bei Beschreibung der Krönung der Königinn *Anna*, Gemahlinn König Ferdinand I. und Schwester des unglücklichen Ludwig II. [21]). Dass schon damals diese Kronen sehr kostbar sein mussten, erhellet aus dem Berichte des *Ursinus Velius* eines Augenzeugen [22])

Noch geschieht aber hier keine Erwähnung, dass die heilige Reichs-Krone der Königinn auf die rechte Achsel gesetzt worden sei. Diess geschah wahrscheinlich das erstemal, bei der Krönung der Königinn *Maria*, König Maximilian's Gemahlinn im Jahre 1563: wie diess der *Grosswardeiner* Bischof, *Franz Forgách* [23]) damaliger Kanzler des König's, und *Nicolaus Istwánfy* [24]) Geheimschreiber des *Graner* Erzbischof's *Nicolaus Oláh*, bezeugen.

Aus allen diesen Zeugnissen, und aus den später anzuführenden Urkunden, erhellet nun, dass die Königinnen, von *St. Stephan's* Zeiten an, bis zu Ende des 15-ten Jahrhunderts, eben so wie die Könige, mit der *heiligen Reichs-Krone* gekrönt worden sind, so z. B. *Beatrix*, Gemahlinn des Matthias Corvinus, im Jahre 1476; späterhin wurde, die Königinn *Anna*, König Ferdinand I. Gemahlinn, im Jahre 1527, *mit der bloss Königinnen eigenen Krone*, gekrönt; endlich wurde im Jahre 1563 der Königinn *Maria*, Gemahlinn des Königs Maximilian, zum erstenmale auch *die heilige Reichs-Krone auf die rechte Achsel aufgesetzt.*

Das dritte Hauptstück bei der Krönung der Königinnen war vordem der Eidschwur, den sie immer dem *Graner Erzbischof* ablegen mussten, wie diess auch *König Andreas II.* in seinem Briefe an den Pabst *Innocenz III.* erkennt [25]).

Die Königinnen mussten schwören, die Freiheiten des Reiches und die Rechte und Vorrechte des Adels zu erhalten; so schwur auch *Elisabeth*, König Stephan IV. Gemahlinn, und Mutter Ladislaus des Cumaner's [26]).

Dieser Schwur war zu jenen Zeiten nothwendig, indem die Königinnen, die damals von den Königen so zu sagen als Mitregentinnen anerkannt wurden, das Meiste aus eigener Authorität thaten: auch weil die Könige *(Gemahle oder Söhne)* oft nur mit ihrer Einwilligung und Gutheissen [27]) Gesetze machten, und Donationen und Privilegien austheilten, wie diess aus alten Diplomen zu ersehen ist. Einen solchen Schwur musste im vergangenen Jahrhundert auch *Kaiser Franz I.* ablegen, als er, obgleich ohne gekrönt zu werden, zum Mitregenten ernannt wurde [28]).

Ob der Schwur jedoch in früheren Zeiten bei allen Königinnen angewendet worden sei, kann nicht ganz erwiesen werden. Die Hauptursache des von *Elisabeth* abgelegten Schwures war, dass sich der Adel, wegen der Zurückgabe, der von *Bela IV.* weggenommenen Güter versichern wollte. *Andreas II.* schenkte im Jahre 1218,

Leg első nyomát találni, az egyedűl a' Királynék' számára készitett koronának 1527^ben Anna Királyné', I. Ferdinand' hitvese, 's a' szerentsétlen II. Lajos' húga' koronázásánál [21]). Mely ékes, és nagy betsű vólt már akkori időben is az illy korona, azt *Ursinus Velius*, mint személyes tanú bizonyitja [22]).

Mindazonáltal ez sem mondja, hogy az ország' szent koronája, a' Királyné jobb vállára tevődött volna. Úgy látszik, hogy ez legelőször, *Mária'* Királyné', Maximilian' hitvesével történt 1563^ban; a' mint ez, *Forgách Ferentz', Nagy Váradi* Püspök' [23]), akkori királyi Cancellarius'; és *Istvánfy Miklós'* [24]), *Oláh Miklós Esztergomi* Érseknek Titoknokja', állitásaikból is ki tetszik.

Ezen bizonyságokból, és a' későbben fel hozandó oklevelekből világos, hogy a' Királynék *Szent István'* idejétől fogva, a' 15^dik századig éppen úgy mint a' Királyok, *az ország' szent koronájával* koronáztattak meg, p. o. *Beátrix*, Corvinus Mátyás' hitvese 1476^ban; később 1527^ben *Anna*, I. Ferdinand' hitvese, *az egyedűl a' Királynék' számára készitett koronával* koronáztatott meg; nem külömben tétetett 1563^ban *Mária'* Királynénak, Maximilián' hitvesének, *leg először az ország' szent koronája jobb vállára.*

A' Királyné' koronázásánál vala az előtt fő rész az esküvés, melly esküvést mindenkor az *Esztergomi Érsek* előtt tették: a' mint ezt *II. András* Király is, *III. Innocentius* Pápához irt levelében elesméri [25]).

Esküdni kelletett a' Királynéknak, az ország' szabadságainak, és a' Nemesség' jussainak, 's kirekesztő elsőségeinek megtartására; illyen formán esküdött *Erzsébet*, IV. István' hitvese, 's Kún-Lászlónak annya [26]).

Azért esküdtek pedig eképpen a' Királynék akkori időben, mivel a' Királyok által, mint köz-országlók el esmértetvén, többnyire szabad eltökéllések szerént tselekedtek; annyival is inkább, mivel a' Királyok (*Férjeik vagy Fijaik*) egyedűl az ő meg egyezésekkel 's helyben hagyásokkal [27]) szabtak törvényeket, és osztottak királyi adományokat, szabadságokat, 's kirekesztő elsőségeket: a' mint ezt a' Királyok' régi oklevelei bővebben bizonyitják. Hasonló esküvés letételére kötelezteted a' múlt században I. *Ferentz* is, midőn a' nélkül hogy meg koronáztatott vólna, közo rszáglónak neveztetett ki [28])

Hogy előbbeni időkben minden Királynénak kelletett é esküdni, azt nem lehet bébizonyitani. *Erzsébet* Királyné' esküvésének fő oka vólt, hogy a' Nemesség magát azon jószágoknak, mellyeket IV. *Béla* tőlök el vett, visszaadatások eránt, bizonyossá akarta tenni. II. *András* 1218^dik esztendőben majd minden királyi jószágokat

fast alle Güter, welche königliche Besitzthümer waren, den Magnaten und adeligen Kriegern. *Bela IV*, des vorigen Sohn, nahm nach dem Tode des Vaters, mit Anrathen des Pabstes, diese Güter, mitunter auch mit Gewalt zurück, und *Maria*, seine Gemahlinn, dem Beispiele ihres Mannes folgend, schloss nicht wenige der Güter, welche frühere Königinnen verschenckt hatten, wieder zu den Gütern der Königinnen. Hiebei geschah es nun, dass viele solche Güter, welche erbliche Privatgüter waren, mit Gewalt weggenommen und zu den königlichen Gütern gezählt wurden. Noch im Leben ernannte *Bela IV.* einige Barone, deren Pflicht es war, die ächten und wahren Schenkungen, von den unächten und falschen zu unterscheiden; nach seinem Tode, verlangten die Stände des Reichs, zur Sicherung ihrer Rechte, von Bela's Nachfolger, *Stephan V.* bei seiner Krönung einen Schwur, durch den er die Rechte und Vorrechte des Reiches und des Adels unangetastet zu erhalten versprach. Auch Stephans Gemahlinn, *Elisabeth*, musste den Schwur ablegen: dass sie die Güter welche *Maria* Bela IVten Gemahlinn dem Adel weggenommen hatte, wieder zurückstellen wolle; welches auch *Elisabeth*, Ladislaus des Cumaner's Gemahlinn, in einem Diplome bezeuget. [29]).

Rechte und Vorrechte der Königinnen die aus der Art zu krönen flossen.

1. *Mitregierung.*

Bis zu dem Jahre 1527 bis nähmlich die Königinnen, mit der heiligen Reichs-Krone auf dem Kopfe gekrönt wurden, waren sie Mitregentinnen, und übten auch die Rechte der Mitregierung stets aus.

König *Wladislaus II.* Urkunden enthalten noch die Formel: *de consensu et beneplacita voluntate Reginae.*

Bis zum Ende des 15ten Jahrhunderts regierten die Königinnen, und gingen sogar Staatsverträge ein.

2. *Eigener Hofstaat.*

Bis zu dem Ende des 15ten Jahrhunderts hatten die Königinnen ihren eigenen Hofstaat, den sie in älteren Zeiten aus den Einkünften, theils gewisser Domainen und Regalien, welche denselben gleich im Ehe-Contracte zugesagt wurden [30]), theils

az ország' Nagygyainak és a' Nemességnek ajándékozta; azomban *IV. Béla*, II. András' fija, attyának halála után, a' Pápa' tanátsára, ezen jószágokat mind, némellyeket erőszakkal is, ismét viszsza foglalta, és *Mária* IV. Bélának hitvese, követvén férjének példáját, sok ollyan jószágokat, mellyeket az előbbeni Királynék el ajándékoztak, ismét a'Királyné jószágaihoz kaptsolta. Igy történt hogy sok, örökös jussal birt nemes jószág, erőszakossan elvétetett, és a' királyi jószágokhoz kaptsoltatott. Még életében nevezett ki *IV. Béla* néhány ország' Nagygyait, kiknek kötelességűl hagyatott, hogy a' valóságos és igaz adományokat, az ál-és hamisaktól meg külömböztessék; halála után pedig, *V. István* Királynak, koronázásakor az ország' rendeinek meg kelletett esküvés által igérni, hogy az ország' és Nemesség' jussait, meg nem tsonkitva fogja fenn tartani. *Erzsébet V.* István hitvese, hasonlóképpen hitletételével igérte, hogy azon jószágokat, mellyeket *Mária IV.* Béla' hitvese a' Nemességtöl elfoglalt, ismét viszsza fogja adni; ennek bővebb nyomát, *Erzsébet'*, Kún-Laszló' hitvesének egy oklevelében találhatni [29]).

A' Királynéknak azon Jussaikról és szabadságaikról, mellyek a' koronázás' módjából eredtek.

1. *Köz országlás.*

Egész az 1527 esztendeig, azaz addig, míg az ország' szent koronája fejökre tétetett, köz országlók vóltak a' Királynék, 's ezen jussal éltek is.

II. Ulászló' leveleiben ezen szavakat találhatni: *de consensu et beneplacita voluntate Reginae.*

A' 15[dik] század' végéig köz országlók vóltak a' Királynék 's azon ideig, az egész országot illető szövetségekre is léptek.

2. *Különös Udvari Tisztek.*

A' 15[dik] század' végéig a' Királynéknak különös Udvari tisztségek vólt, a' melynek tartása régibb időkben, részszerént a' házassági meg egyezések mellett, számokra kiadatott 's rendelt uradalmok' 's jussaik' [30]), rész szerént saját, vagy a' Királyok-

eigener entweder durch Schenkung der Könige, oder durch Kauf an sich gebrachten Güter unterhielten. Sie hatten zu jener Zeit ihre eigenen Kanzler und Vice-Kanzler, Erzschatzmeister, Erzhoftruchsesse, Erzhofthürhüter, und Grafen und Barone *(Comites Curiales et Barones reginales)*, deren Nahmen gleich den Reichsbaronen, in Diplome der Könige und Königinnen eingeschrieben wurden [31]).

Dass die Königinnen ihren eigenen Hofstaat und ihre eigenen Hofämter hatten, ersehen wir deutlich aus König *Andreas II.* Decret vom Jahre 1222 [32]).

Erzschatzmeister der Königinnen *Elisabeth*, Stephan V. und *Elisabeth* Carl Roberts Gemahlinnen waren *Gregorius* [33]), und *Michaël* [34]); so nicht minder war *Paul von Sukur*, Oberster Richter der Cumanier der Königinn *Elisabeth*, Gemahlinn des Königs Carl Robert [35]). Eben so ist es, erweislich, dass der Graf von Corbau, *Ofpatinus* Obersthofmeister der Königinn *Maria*, Sigmund's Gemahlinn war [36]).

Aus vielen älteren und neueren Historikern ist es klar zu ersehen, dass die Königinnen ihre eigenen Hofämter hatten [37]).

3. *Eigene Güter und Einkünfte.*

Um diese verschiedenen Hofämter besolden, und andere nothwendige Ausgaben bestreiten zu können, hatten die Königinnen ihre eigenen Güter; theils solche, wie schon oben gesagt wurde, welche ihnen durch Verlobungs und Ehe-Contracte zugesichert wurden, theils aber solche, welche sie durch Schenkungen der Könige und durch Kauf an sich brachten.

König *Andreas II.* sicherte im Ehecontracte seiner dritten Gemahlinn *Beatrix*, ein Geschenk von fünftausend Mark Silber, und alle Einkünfte, Nutzniessungen, und Rechte, welche die Königinnen bisher besassen [38]). Beträchtlich ist das Heirathsgut, welches *Andreas III.* seiner dritten Gemahlinn *Agnes*, im Jahre 1297 verschrieb [39]).

Nicht minder prachtvoll ist das Heirathsgut, welches *Matthias I.* seiner Verlobten, *Katharina*, verschrieb; aus welcher Verschreibung leicht zu ersehen ist, dass ehemal Alt-Ofen, Diós-Győr, und ein Theil von Cumanien, Eigenthum der Königinnen waren [40]).

Einen Beweis dessen, dass die Königinnen viele Güter besassen, können wir leicht in mehreren Schriftstellern finden [41]); so waren einst Güter der Königinnen, die Verőczer Gespanschaft [42]), Diós-Győr [43]), Sáros, Zemplén [44]), Vigles, Lipche und Dobroniwa [45]).

Späterhin wurden die Güter von den Königinnen weggenommen, und den Kron-Gütern einverleibt.

tól ajándékban kapott, vagy pedig másoktól pénzen vett, jószágok' jövedelméből eszközöltetett. Voltak akkor Cancelláriusaik; Al-Cancelláriusaik; Fő Udvarnokjaik; Fő Ajtónálló Mestereik; Grófjaik és Báróik: 's ezeknek nevei az ország Báróéival együtt a' Királyok' és Királynék' okleveleikben béiktatattak [51]).

Hogy a' Királynéknak különös udvari tisztségek vólt, azt világossan láthatjuk, *II. András'* 1222dik esztendei Decretumából [52]).

Gergely [53]), *Erzsébet* Királyné' V. István' hitvesének, és *Mihály* [54]), *Erzsébet* Királyné', Robert Károly' hitvesének Fő-Tárnok mesterei vóltak; nem külömben *Sukur Pál*, a' most emlitett *Erzsébet* Királyné', Robert Karoly' hitvese' Kúnjainak, Fő udvari-birájok vólt [55]). Hogy *Ofpatinus*, Corbaui Gróf, *Mária* Királyné', Sigmond' hitvesének Fő Udvari-mestere vólt, világossan bebizonyitható [56]).

Úgy nem külömben több régibb és újjabb történet irókban olvashatni, hogy a' Királynéknak, régibb időkben különös udvaritisztségek vólt [57]).

3. *Saját jószágok és jövedelmek.*

Ezen udvari tisztségek' fizetésére 's más egyébb szükséges kiadásokra és költségekre, vóltak a' Királynéknak különös jövedelmeik és jószágaik, mellyek nékiek, a' mint már fellyebb mondatott, a' házassági meg egyezések mellet kiadattak 's rendeltettek, vagy ollyan jószágok, mellyeket, részszerént királyi adomány által nyertek, részszerént pedig másoktól pénzen megvettek.

II. András, harmadik feleségének *Beatrixnak*, a' házassági egyezésben öt ezer márka ezüstöt ajándékoz, és minden jövedelmeket, birtokokat, és jussokat, mellyeket az előbbeni Királynék birtak, leköt [58]). Szembetűnő azon mennyaszszonyi ajándék, mellyet *III. András*, harmadik feleségének *Ágnesnek*, 1297dik esztendőben lekötött [59]).

Nem külömben fényes és pompás mennyaszszonyi ajándék, mellyet *I. Mátyás, Katalin* mátkájának lekötött; melly lekötelezésből világossan ki tetszik, hogy valaha Ó Buda, Diós-Győr, és Kúnságnak egy része, a' Királynék' jószágai voltak [60]).

Hogy a' Királynék valaha sok jószágokat birtak, azt többféle irókból bébizonyithatni [61]); így valaha Verőcze Vármegye [62]), Diós-Győr [63]), Zemplén [64]), Vigles, Lipche, és Dobroniva [65]), a' Királynék' jószágai vóltak.

Később elvétettek a' Királynéktól a' jószágok, és a' korona jószágokhoz kaptsoltattak.

4. *Eigene Kanzley.*

So wie die Königinnen ehedem ihre eigenen Kanzler und Vice-Kanzler hatten, so hatten sie auch, gleich den Königen, ihre eigene Kanzley, aus welcher, so wie aus der königlichen, auf die nähmliche Art Briefe, Urkunden u. a. ausgefertiget wurden. Der *Bischof von Wesprém* war gewöhnlich der Kanzler der regierenden Königinnen: denn die Witwen wählten sich nach Gutdünken einen Kanzler [46]); darum sind auch die Königinnen von Ungarn, schon seit *Gisela's* Zeiten, besondere Schutzfrauen (*speciales Patronae*) der *Wesprémer* Kirche, wie diess aus den Urkunden der Königinn *Agnes*, Andreas III. Gemahlinn, vom Jahre 1290. [47]), und des Königs *Sigmund* vom Jahre 1425, [48]) erhellet. Nur einigemal kömmt es in der Geschichte vor, dass ein anderer, als der Bischof von *Wesprém* Kanzler der Königinn war [49]). Mit der Würde eines Kanzlers der Königinn, war für den Bischof von *Wesprém* auch eine Besoldung von 500 Mark Silber, aus dem Einkommen der Königinnen verbunden; welche Besoldung, da sie einige Zeit ausgeblieben war, durch *Bela IV.* im Jahre 1269 wieder erneuert wurde [50]). Ursache zur neuen Confirmation dieses Privilegium's gab der Streit zwischen dem *Graner Erzbischof*, und dem *Wesprémer Bischof*. Der *Erzbischof* von *Gran* machte dem *Wesprémer Bischof*, das Recht die Königinn zu krönen, besonders zu salben streitig. Dieser Streit nahm seinen Anfang im Jahre 1216, und dauerte bis zum Jahre 1221, in welchem Pabst *Honorius III.* den an ihn appellirten Streit durch folgende Sentenz endete: *Quod si Rex et Regina simul coronari debeant, et inungi, Strigoniensis inungat Regem, et Vesprimiensis Reginam. Si vero sola Regina coronari debeat, et inungi, Strigoniensis inungat eam, Vesprimiensis autem coronam imponat eidem. Quod si contingat Strigoniensem in coronatione Reginae abesse, Vesprimiensis nihilominus inungat et coronet eandem.*

Aber des Pabstes alleinige Autorität konnte den Streit nicht enden, so dass König *Sigmund* im Jahre 1425 diese Kanzler-Würde und das damit verknüpfte Vorrecht, dem *Wesprémer* Bisthum neuerdings durch eine Urkunde sichern musste [51]). Im Jahre 1502 bestätigte diess Vorrecht des *Wesprémer* Bischofs der König *Uladislaus II.* bei Krönung seiner Gemahlinn *Anna*, da der Bischof von *Wesprém*, noch nicht eingeweihet war, und daher der Erzbischof von *Gran*, an seiner Stelle, die Krönung verrichten musste [52]).

4. *Különös Cancellaria.*

Valamint a' Királynéknak ez előtt Fő-Cancellárjok és Al-Cancellárjok vólt, úgy hasonló képpen mint a' Királyoknak, a' Királynéknak is vólt Cancellláriájok, mellyből szintén mint a' királyiból, levelek, oklevelek, 's más e' félék ki adatattak. A' *Veszprémi Püspök* volt közönségessen az uralkodó Királyné Cancellariussa: mert az özvegy Királynék szabad akarat szerént választottak magoknak Cancellariust [46]); azért voltak már *Gizéla'* idejétől kezdve, a' Magyar Királynék, különös pártfogónéi (*speciales Patronae*,) a' *Veszprémi* szentegyháznak; valamint ez, *Agnes* Királyné', III. András' hitvese' 1290dik esztendei [47]), és *'Sigmond'* Király' 1425dik esztendei [48]) okleveleikből ki tetszik. Tsak néhányszor történt hogy más vólt a' Királyné Cancellariussa, mint a' *Veszprémi* Püspök [49]).

A' *Veszprémi* Püspöknek a' Cancellláriusi tisztséggel öszve kötve, a' Királyné' jövedelméből minden esztendőben, 500 marka ezüst járt; melly fizetés, midőn egy ideig elmaradt vólna, *IV. Béla* által 1269dik esztendőben ismét meg újjitatott [50]). Ezen Privilegium meg újjitásának oka vólt egy az *Esztergomi Érsek* és *Veszprémi Püspök* közt fenn álló viszszálkodás. Az *Esztergomi Érsek* kétségbe akará hozni a' *Veszprémi Püspök'* jussát, a' Királyné megkenésére és koronázására nézve. Ezen viszszálkodás 1216dik esztendőben vette eredetét, és egész 1221dik esztendeig tartott, melly esztendőben *III. Honorius* Pápa, a' hozzája felvitt pert ezen végzés által szakasztá félbe: *Quod si Rex, et Regina simul coronari debeant, et inungi, Strigoniensis inungat Regem, et Vesprimiensis Reginam. Si vero sola Regina coronari debeat, et inungi, Strigoniensis inungat eam, Vesprimiensis autem coronam imponat eidem. Quodsi contingat Strigoniensem in coronatione Reginae abesse, Vesprimiensis nihilominus inungat, et coronet eandem.*

De a' Pápának tekintete nem végezhette el a' pert; úgy hogy *'Sigmond* Királynak 1425dik esztendőben, ezen Cancellariusi hivatalt, és a véle öszve kaptsolt elsőségeket a' *Veszprémi* Püspöknek egy oklevél által újonnan meg erősiteni kelletett [51]). Ugyan ezen elsőséget, *II. Ulászló* Király, *Annæ* hitvese' koronázásákor 1502dik esztendőben újra meg erősitette, mivel az akkori *Veszprémi* Püspök még nem vólt felszentelve, 's e' miatt, helyette, az *Esztergomi* Érseknek kelletett a' koronázást el végezni [52]).

5. *Das Recht Schenkungen zu machen.*

Gleich den Königen, hatten auch die Königinnen das Recht und die Macht Schenkungen zu machen, welches Recht sich von *St. Stephan's* Zeiten herschreibt. Diess kann um so weniger bezweifelt werden, da dafür so viele unwiderlegliche Zeugnisse sprechen. Über *Gisela* liefert das *Szalader* Comitat den gültigsten Beweis [55]).

Diese Macht Schenkungen zu machen, war jedoch durch gewisse Gesetze eingeschränckt. Es war den Königinnen nicht erlaubt, im Allgemeinen und ohne Unterschied, welche Güter immer zu schenken. Nur mit denen konnten sie frei schalten, die sie entweder von den Königen geschenkt erhielten, oder welche sie durch Kauf an sich brachten. Denn jene Güter, welche zur Aufrechthaltung der Würde der Königinnen dienten, und meistens Heiraths- Güter *(Dotalitia)* waren, und daher auch, zu den Krongütern der Königinnen *(bona coronalia reginalia)* gehörten, konnten nicht veräussert werden. Diess beweist auch unbezweifelhaft, eine Urkunde der Königinn *Maria*, Bela IV. Gemahlinn vom Jahre 1265 [54]). Von Gütern jedoch die sie durch Kauf an sich gebracht hatten, konnten sie frei Schenkungen machen. Solcher Art ist die, dem *Graner* Erzbischof und Capitel, gemachte Schenkung der Königinn *Agnes*, Andreas III. Gemahlinn [55]).

Beispiele von Schenkungen der Königinnen, *Adelhaid*, Ladislaus des Heiligen [56]); *Euphrosina*, Geisa II. [57]); *Anna*, Bela III. [58]); *Elisabeth*, Ladislaus IV. [59]); *Fenenna* [60]) und *Agnes*, Andreas III. [61]) *Elisabeth*, Carl Robert's [62]); *Maria*, Sigismunds [63]); *Elisabeth*, Albrecht's [64]); *Anna*, Ladislaus des Pohlen [65]); und *Beatrix*, Mathias Corvin's [66]), Gemahlinnen, finden wir in verschiedenen historischen Schriftstellern zerstreut.

So wie die Könige die Schenkungen und Privilegien ihrer Vorgänger zu bekräftigen pflegen, eben so thaten diess oft auch die Königinnen. Ein Beispiel haben wir an *Elisabeth*, Ladislaus IV. Gemahlinn [67]); nicht minder ist hievon ein Beweis die Urkunde der Königinn *Fenenna* Andreas III: Gemahlinn, vom Jahre 1294, in welcher sie zwei Privilegien der Königinn *Maria*, Bela IV. Gemahlinn, bestätigt [68]). Auch die Schenkungen der Könige bestättigten die Königinnen öfter in späteren Urkunden; so bestättigte z. B. *Elisabeth*, Ludwig I. Mutter, auf Bitte des Donatarius, die Schenkung ihres Sohnes [69]).

5. *Adományok' osztása.*

Valamint a Királyoknak, úgy a' Kilálynéknak is szabadságok vólt adományokat osztani, melly szabadság még *Sz. István* idejében vette eredetét. Ezt annyival kevesebbet lehet kétségbe hozni, mennél több bizonyságot mutathatunk. *Gizéláról* bizonyságúl szolgálhat *Szala* Varmegyének Oklevele [55]).

Mind azonáltal ezen szabadság bizonyos törvények által, határok közé volt szoritva. Nem volt a' Királynéknak szabad minden külömbség nélkűl, akár melly jószágot ajándékozni. Tsak ollyan jószágokkal bánhattak szabadon, mellyeket vagy a' Királyoktól ajándékúl nyertek, vagy saját pénzeken meg vettek. Mert azon jószágokat, mellyek a' Királyné méltósága' fenntartására szolgáltak, 's többnyire házassági jószágok *(Dotalitia)* voltak, és éppen azért a' Királynék' korona-jószágaik *(bona coronalia reginalia)* közé számláltattak, el nem ajándékozhatták. Ennek bizonysága lehet *Mária* Királyné', IV. Béla' hitvesének 1265^{dik} esztendőben költ oklevele [54]). Ellenben ollyan jószágokat, mellyeket saját pénzeken vettek, szabadon elajándékozhattak. Illy nemű *Agnes* Királyné', III. András hitvesének, az Esztergomi Érseknek, és Káptalannak tett adománnya [55]).

Következendő Királynéknak, úgy mint: *Adelhaid*, Szent László' [56]); *Euphrosina*, II. Geisa' [57]); *Anna*, III. Bela' [58]) *Erzsébet*, IV. László' [59]); *Fenenna* [60]), és *Agnes*, [61]), III. András'; *Erzsébet* Robert Károly' [62]), *Mária*, 'Sigmond' [63]); *Erzsébet*, Albert' [64]); *Anna*, Lengyel László' [65]); és *Beatrix*, Corvinus Mátyás' [66]), hitveseiknek adományaikról, a' fel hozott munkákban tökélletes bizonyságot találhatunk.

Valamint a' Királyok sokszor eleik' adományaít meg erősiteni szokták: azonképpen követték ezt sokszor a' Királynék is. Bizonyságúl szolgálhat *Erzsébet* IV. László' hitvese [67]); úgy nem külömben bizonyitja ezt *Fenenna* Királyné' 1294^{dik} esztendei oklevele, mellyben *Mária* Királyné', IV. Béla' hitvesének két Privilegiumát újra meg erősiti [68]). Mi több, még a' Királyok' adománnyait is, meg ujjitották és erősitették többször a' Királynék, későbbi okleveleikben; igy erősitette meg p. o. *Erzsébet*, I. Lajos' annya, az adományos kérésére fijának adománnyát [69]).

6. *Eigene Siegel.*

So wie die Könige, gebrauchten auch die Königinnen von Ungarn, sowohl Majestäts-Siegel (*sigilla majestatica*) als auch emblematische, und Ringsiegel; die goldene Bulle (*Bulla aurea*) und das Gerichts-Siegel (*sigillum judiciale*) ausgenommen.

Das älteste bekannte Siegel, ist das von *Fenenna*, Andreas III. Gemahlinn, auf welchem in der Umschrift bloss Ungarn erwähnt ist. (sehe Taf. I. fig. 1). Diess befolgte auch Andreas III. zweite Gemahlinn *Agnes* (Taf. II. fig. 1.), auch nachdem sie schon Aebtissin war (Taf. I. fig. 4). Dagegen gebraucht aber *Elisabeth*, Ludwig I. Gemahlinn, und *Maria* dessen Tochter, alle Titeln der Reiche, welche die Könige in den Majestäts-Siegeln gebrauchten (Taf. I. fig. 3. Taf. III. fig. 2). *Barbara*, Sigmunds Gemahlinn gebrauchte in der Umschrift bloss Ungarn (Taf. II. fig. 4); *Anna* jedoch, Wladislaus II. Gattin auch Böhmen (Taf. II. fig. 6). Als Beispiele von doppelten Siegeln der Königinnen, dienen die Siegel der Königinnen *Fenenna* und *Maria*. (Taf I. fig. 1. und Taf. III. fig. 2). Unter den runden Ringsiegeln (*sigillum annulare*) ist eines der *Elisabeth*, Mutter Ludwig I. bekannt, auf welchem der Hals eines Strausses aus Federn hervorragt (Taf. II. fig. 3). Mit überlegtem Papier, sind die Siegel der Königinnen *Maria* vom Jahr 1393, *Barbara* 1413, und *Elisabeth* 1438, und 1442, bekannt.

Nur nach *Sigmunds* Zeiten fiengen die Königinnen an, rothes Wachs bei ihren Siegeln zu gebrauchen; aber nur bei den emblematischen, und kleineren Siegeln, nicht aber bei den authentischen doppelten Siegeln, welche auf Privilegien aufgedrückt wurden.

Ausser den Bischöfen, Aebten und Capiteln, war ohne besondere königliche Erlaubniss, niemanden erlaubt rothes Wachs zu den Siegeln zu gebrauchen.

Majestäts-Siegel (*sigilla majestatica*) werden diejenigen Siegel genannt, auf denen die Figuren der Könige oder Königinnen, in königlicher Kleidung, mit Krone und Scepter, als Zeichen der königlichen Würde, dargestellt sind. Diese Siegel sind entweder einfach oder doppelt. Das einfache kann der Urkunde entweder beigedrückt oder angehängt werden; das doppelte kann aber nur angehängt werden, da es von beiden Seiten aufgedrückte Figuren enthält.

Sowohl in den Majestäts Siegeln als auch in andern, ist Zweierlei zu betrachten: nähmlich: die Figuren und Umschriften (*Inscriptiones reales et litterales*).

6. *Különös petsét.*

Valamint a' Királyok, úgy éltek az előtt a' Magyar Királynék is, mind fő petsétekkel (*sigilla majestatica*), mind pedig emblematicus és gyürü petsétekkel; az arany függő petsétet (*Bulla aurea*), és a' törvényes petsétet (*sigillum judiciale*) kivévén.

A' leg régibb esméretes petsét *Fenenna*, Királynéé, III. András hitveséé; ennek körülirásában tsak Magyar ország neveztetik (Lásd Táb. I, fig. 1). Ezt követte *Ágnes* III. András' második hitvese (Lásd Táb II. fig. 1), még pedig akkor is, midőn már Fő Apátza (*Abbatissa*) lett vala (Lásd Táb. I. fig. 4). Ellenben *Erzsébet* I. Lajos' hitvese, és *Mária*, ugyan annak leánya, az országoknak minden tzimjeivel, és nevezetjeivel éltek, valamint a' Királyok, fő petsétjeiken (*sigilla majestatica*) szoktak tenni (Lásd Táb. I. fig. 3, és Táb. III. fig. 2). *Borbála*, 'Sigmond' Király' hitvese, a' körűl irásban, tsak Magyar ország nevezetjével élt (Lásd Táb. II. fig, 4); ellenben *Anna*, II. Ulászló' hitvese, Cseh országot is hozzá kaptsolta (Lásd Tab. II. fig. 6). A' kettős petsétek' példájául szolgálhatnak *Fenenna* es *Mária* Királynék' kettős petsétjeik (Lásd Táb. I. fig. 1. és Táb. III. fig. 2). A' gömbölyű Gyürü-petsétekből (*sigillum annulare*) egyet esmérünk, melly *Erzsébeté*, I. Lajos' annyáé vólt, 's a' mellyen egy, tollakból kiálló, Strutz nyakát láthatni (Lásd Táb. II. fig. 3). Papiros boritékkal, *Mária'* (1393), *Borbála'* (1413), és *Erzsébet'* (1438 és 1442), Királynék' petsétjei esméretesek.

Tsak *'Sigmond'* Király ideje után kezdettek a' Királynék, petsétjeikhez veres viaszt használni: ezt pedig nem a' hiteles (*authenticus*) dupla petséteknél, hanem tsak az emblematicus és kissebb petséteknél tették.

A' Királyon kivűl, tsak a' Püspököknek, Apátoknak és Káptalanoknak vólt szabad veres viaszal petsételni.

Fő petséteknek (*sigilla majestatica*) azok neveztetnek, mellyeken a' Királyok és Királynék, királyi ruházatban, es a' királyi tekintetnek és méltóságnak jeleivel, ugymint a' koronával és királyi pálczával ábrázoltattnak. Ezen petsétek vagy egyszerűk, vagy pedig kettősek (*duplák*). Az egyszerű az oklevélre vagy reá vagyon nyomva, vagy pedig reá függesztve; a' kettős pedig tsupán tsak reá függesztve lehet, mivel mind a' két felén ábrázolatok vagynak reá nyomva.

Minden petsétekben kettőre kell figyelmeznünk: az ábrázolatokra és a' körűl irásokra (*inscriptiones reales et litterales*).

Zu jenen gehören Thron, Krone, Scepter, Reichsapfel, und die Personen selbst: zu diesen Name und Titeln.

Die Figuren in den Siegeln der Königinnen waren sehr verschieden. Auf dem doppelten Siegel der Königinn *Fenenna* Andreas III. Gemahlinn, sitzt die Königinn auf einem gepolsterten Trone, hält in der Rechten das Scepter, in der Linken den Reichsapfel, und hat die Arme mit Armspangen umgürtet (Taf I. fig. 1). *Agnes* hingegen als Wittwe, mangelt des Scepter's und Reichapfels (Taf. I. fig. 4). *Elisabeth*, Ludwig des I.-Gemahlinn trägt, in königlichen Ornat gekleidet, unter der Krone den Wittwenschleier (Taf I. fig. 3). *Barbara*, Sigmunds Gemahlinn, gebrauchte Ungarns Balken, mit den Cilleischen Sternen (Taf. II. fig. 4): manchmal auch mit einem Adler (Taf. III. fig. 1); ihre Tochter *Elisabeth* verband damit noch den Oesterreichischen Balken (Taf. I. fig. 2. und Taf. II. fig. 2).

Prachtvoller, als alle die genannten, ist das doppelte Siegel der Königinn *Maria* vom Jahre 1384. Die Königinn sitzt auf dem Throne, dessen rechte Seite ein getheiltes Schild mit Balken und Lilien, die linke Seite aber ein Schild mit einem Strausse ziert. Auf der Avers-Seite ist das Patriarchal-Kreutz, und darüber der heilige König *Ladislaus* mit der zweischneidigen Axt, und der Kugel; auf beiden Seiten des Kreutzes stehen zwei Strausse (Taf. III. fig. 2).

Ebenso wechselten auch die Umschriften, und in der ersten Periode war es gebräuchlich dass die Königinnen, auch ihre väterliche Abkunft in den Umschriften bemerkten. So nennt sich *Maria*, Bela IV. Gemahlinn ausdrücklich, Theodor Lascaris, Kaisers von Nicaea Tochter [70]); *Fenenna*, Andreas III. Gemahlinn benennt sich in der Umschrift ihres Siegels, als Zemomisls (Taf I. fig. 1.) und *Elisabeth*, Ludwig I. Mutter, als Ladislaus, des Pohlen Königs, Tochter.

Elisabeth, Sigmunds Tochter und *Agnes*, Andreas III. Gemahlinn nennen sich in der Umschrift nur Königinnen von Ungarn (Taf. II. fig. 2. und Taf. II. fig. 1); diess Beispiel giebt uns auch *Maria*, Sigmunds Gemahlinn (Taf. II. fig. 5. und Taf. III. fig. 3). *Elisabeth*, Ludwig I. Gemahlinn, fügt in der Umschrift, zu Ungarn noch Dalmatien und Croatien (Taf. I. fig 3); ebenso vergrössert den Titel auch die Königinn *Anna*, Wladislaw II. Gemahlinn (Taf. II. fig. 6). Die längste Umschrift ist auf dem doppelten Siegel der Königinn *Maria* (Taf. III. fig. 2).

Auch haben wir Beispiele, dass die Königinnen öfter auch die Siegel von Andern gebrauchten. *Elisabeth*, Ludwig I. Mutter gebrauchte das Ringsiegel ihres Mannes, auch nach dessen Tode, und *Maria* gebrauchte im Jahre 1387, nachdem sie aus der Gefangenschaft befreit war, und ihr eigenes Siegel nicht bei Händen hatte, das Siegel von *Butcon, Grafen von Corbau.*

Azokhoz a' királyi szék, korona, királyi pálcza, királyi alma (*ország' tzimer almája*) és az uralkodó személye: ezekhez pedig a' nevek és tzimek számoltatnak.

Az ábrázolatok külömbfélék vóltak a' petséteken. *Fenenna* Királyné, III. András' hitvese' petsétjén, a' Királyné királyi széken ül, jobbjában Királyi páltzát, baljában az ország tzimer' almáját tartja; Karjai karperetzekkel vagynak fel ékesitve (Lásd Táb. I. fig. 1); ellenben *Ágnes* mint özvegy, királyi páltza, és alma nélkül szükölködik (Lásd Táb. I. fig. 4). *Erzsébet*, I. Lajos'' hitvese, királyi diszes öltözetben vagyon ruházva, 's a' korona alatt az özvegyi fátyol látszatik (Lásd Táb. I. fig. 3). *Borbála*, 'Sigmond' Király' hitvese, magyar ország folyamjait, a' Czillei tsillagokkal (Lásd Táb. II. fig. 4). és néha egy sassal öszve kötötte (Lásd Táb. III. fig. 1.); az ő leánya *Erzsébet*, még az Ausztriai folyamot is hozzá kaptsolta (Lásd Táb I. fig. 2. és Táb. II. fig. 2).

Fényessebb, és diszessebb a' most emlitett petséteknél, *Mária* Királyné' 1384^dik esztendei petsétje. Ezen petséten a' Királyné, királyi széken ül; ennek jobb oldalát egy tzimer-paizs, mellyben folyamok, és liliomok ábrázoltatnak; bal oldalát egy más tzimer paizs, mellyben egy Strutz vagyon leábrázolva, ékesitik. A' tulsó oldalán a' Patriarchalis kereszt vagyon, 's felette *Szent László* Király, a' két élü fejszével, és az almával; a' két oldalán a' keresztnek két Strutz ál (Lásd Táb. III. fi. 2).

Éppen úgy változtak a' körülirások is, és az első szakaszban a' Királynék, a' körülirásokban atyai származásokat is, szokták fel jegyezni. Illyenképpen nevezi magát *Mária*, IV. Béla' hitvese, Lascaris Theodor, Nicaeai Csaszár' leányának [70]); *Fenenna*, III. András' hitvese, Zemomisl' leányának (Lásd, Táb. I. fig. 1), és *Erzsébet*, I. Lajos' annya, László, Lengyel Király' leányának, neveztetnek a' petsétek' körülirásában.

Erzsébet, 'Sigmond' leánya és *Ágnes*, III. András hitvese, a' körülirásban magokat tsak Magyar ország Királynéjinak nevezik (Lásd Táb. II. fig. 2. és Tab. II. fig. 1.); ezt teszi *Mária*, 'Sigmond' hitvese is, némely petsétjéin (Lásd Táb. II. fig. 5. és Táb. III. fig. 3). *Erzsébet*, I. Lajos' hitvese, a' körülirásban Magyar országhoz még Horvát és Dalmát országokat is hozzá kaptsolja (Lásd Tab. I. fig. 3); illyenképpen *Anna*, II. Ulászló' hitvese is nagyobitja a' tzimet (Lásd Táb. II. fig. 6). Leg hoszszabb azon körűlirás, melly *Mária* Királyné' kettős petsétjén olvastatik (Lásd Tab. III. fig. 2).

Vagynak példáink, hogy a' Királynék több izben más idegenek petsétjeikkel is éltek. *Erzsébet*, I. Lajos' annya férjének gyürü-petsétjét használta; férje halála után is. *Mária*, 1387^ben, midőn a' fogságból kiszabadúlt, és a' petsétje kezénél nem lett vólna, *Corbaui Gróf Butcon* petsétjével élt.

Wie und warum wurde die Art zu krönen verändert?

Die früher beschriebene Art die Königinnen zu krönen, wurde mit der Zeit so geändert, dass die Salbung mit dem geweihten Oele beibehalten; der Schwur weggelassen; dem Kopfe eine den Königinnen eigene, sogenannte Haus-Krone, die heilige Reichs-Krone aber der rechten Achsel aufgesetzt wurde, welche Ordnung bis in unsere Zeiten geblieben ist.

Die Zeit wann bei den Krönungen der Königinnen, eine eigene Krone, der heiligen Reichs-Krone substituirt wurde, erhellet aus dem früher Gesagten: nicht aber die Ursache dieser Aenderung. Am warscheinlichsten sind die Könige und das Reich, zu dieser Aenderung, folglich auch zur Ausschliessung der Königinnen aus der Regierung, meistens dadurch bewogen worden: weil die, durch die Krönung mit der heiligen Reichs-Krone, der Regierung mittheilhaftig gewordenen Königinnen, auch nach dem Tode ihres Gemahls, die Regierung handhabten; und daher auch *Reginae seniores* oder *maiores* genannt wurden; hieraus entstanden aber Misshelligkeiten und Zwistigkeiten zwischen König und Königinn-Mutter und Königinn-Gemahlinn [71]).

Um diesen Misshelligkeiten und Zwistigkeiten für immer auszuweichen, sind dann in der Krönung der Königinnen, die besagten Aenderungen getroffen worden.

Gegenwärtig salbt die Königinn der Primas und Erzbischof von *Gran*, und setzt ihr auch die heilige Reichs-Krone auf die rechte Achsel; der Bischof von *Wesprém* aber krönt sie mit einer kostbaren *Haus-Krone.*

Die übrigen Feierlichkeiten bei der Krönung einer Königinn von Ungarn, sind schon so oft, und so ausführlich beschrieben, dass es überflüssig wäre, selbe hier nochmahl beschreiben zu wollen.

Kurze genealogische Uebersicht der Königinnen von Ungarn, von Gisela angefangen bis auf unsere Zeiten.

I^te. Periode.

Königinnen als Gemahlinnen der Könige aus dem Arpadischen Stamme.

1. ***GISELA*** *(Gissla, Keisla)* Stephan I. des Heiligen Gemahlinn.
   Vater: *Heinrich* der Zänker, Herzog von Baiern.
   Mutter: *Gisela* von Burgund.
   Sohn: *Emerich.*

Miképpen és miért változtatott később a' koronázás módja?

A' fellyebb le irt szokás, a' Királynék' koronázására való nézve, idő jártával annyiban változott meg, hogy a' szent olajjal való kenés meg tartatott; az esküvés elhagyatott; a' Királynék' fejökre az úgy nevezett házi korona, és az ország' szent koronája jobb vállokra tétetett, melly rend tartás mái napig is meg maradt.

Annak idejét, hogy az ország' szent koronája a' Királynék' koronázásokkor a' házi koronával fel váltatott, az előhozattakból ki tanúlhatjuk: de a' meg változtatásnak okát elő adni nehéz. Ezen változtatásra, és a' Királynéknak a' közországlásból való kirekesztésekre, hihető képpen az határozta el a' Királyokat és az országot, hogy a' Királynék, koronáztatásokkor nyert hatalmok szerént, férjeik halála után is országlottak, 's ennek következésében hol *Reginae seniores* hol *majores* neveztettek; a' miből nem tsak sok izetlenség, hanem egyenetlenség is származott a' Király és Királyné, Anya Királyné és országló Király hitvese között [71]).

Efféle izetlenségek', és egyenetlenségek' el háritására történtek a' fennt említett vált ozások.

Mostani időben az Ország' Primássa keni meg a' szentelt olajjal a' Királynét, és jobb vállára is ő teszi az ország szent koronájat: a' *Weszprémi* Püspök pedig egy diszes, és nagy betsű *házi koronával* koronázza, Ö Felségét a' Királynét.

A' többi rendtartások, mellyek a' Királyné koronázásákor szokásban vagynak, már több izben és olly tökélletessen le irattak, hogy azoknak itten való le irásokat szükségt elennek tartottam.

A' magyar Királynék' nemzetségi Laistroma, Gizélától kezdve, a' mostani időkig.

I. Szakasz.

Magyar Királynék, az Arpád véréből való Királyok' hitvesei.

1. ***GIZÉLA (Gissla, Keisla)***, I. Szent István hitvese.
   Attya: *Henrik*, a' veszekedő, Bajor Herczeg.
   Annya: Burgundiai *Gizéla.*
   Fija: *Imre.*

Töchter:

a.) *Hedwig.*

b.) *Ungenannte.*

Starb: Als Aebtissin im Kloster der Benedictiner-Nonnen zu *Niderburg* bei *Passau*, im Jahre 1095, und liegt eben dort begraben.

2. ***JUDITH,*** Peter's Gemahlinn.

Starb: Im Jahre 1058, liegt in Prag in der Kirche des *H. Vitus* begraben.

3. ***SAROLTA,*** Abbás Gemahlinn.

Vater: Herzog *Geisa.*

Mutter: *Sarolta*, Tochter des Herzogs von Siebenbürgen *Gyula*, und Schwester Stephan des Heiligen.

Starb: Peter liess sie hinrichten.

4. ***ANASTASIA,*** Andreas I. Gemahlinn.

Vater: *Jaroslaw* von Novogrod.

Söhne:

a.) *Salamon*, König von Ungarn.

b.) *David*, starb kinderlos.

Töchter:

a.) *Adelhaid;* Gemahl: *Wratislaw*, Herzog von Böhmen.

b.) *Ungenannte;* Gemahl: der Sohn des Kaisers Heinrich.

5. ***RICHSA,*** *(Richesa)*, Bela I. Gemahlinn.

Vater: *Miceslaus*, Herzog von Polen.

Mutter: *Richsa.*

Söhne:

a.) *Geisa* I., König von Ungarn;

b.) *Ladislaus* der Heilige, König von Ungarn;

c.) Herzog *Lambert*, Grossvater Bela des Blinden.

Töchter:

a.) *Jojada*, verlobt mit Markgrafen *Wilhelm* von Thüringen, und Gemahlinn von *Vlamir* oder *Udalrik*, Markgrafen von Kärnthen.

b.) *Helene;* Gemahl: *Zwonimir* König von Croatien und Dalmatien.

c.) *Euphemia* oder *Ludmille;* Gemahl: *Otto* Herzog von Mähren.

d.) *Amabitia;* Gemahl: Herzog von Vochburg; nach andern *Wladislaus* König von Böhmen.

e.) *Sophia;* Gemahl: Graf *Lambert.*

6. ***JUDITH,*** Salamons Gemahlinn, auch *Sophia* genannt.

Vater: Kaiser *Heinrich* III.

Leányai:

a.) *Hedvig.*

b.) *Nevetlen.*

Meghalt: mint Fö-apátza, a' Benedictinus Apátzák' *Passau* mellett fekvő *Niderburgi* Klastromjokban 1095dik esztendőben, 's ugyan ott vagyon eltemetve.

2. *JUDITH*, Péter' hitvese.

Meghalt: 1058dik esztendőben, és Prágában a' Sz. Vitus' templomában fekszik.

3. *SAROLTA*, Abba' hitvese.

Attya: *Géiza* Herczeg.

Annya: *Sarolta, Gyulának*, Erdély Országi Herczegnek leánya, és Szent Istvánnak testvére.

Meghalt: Péter meg ölette.

4. *ANASTASIA*, I. András' hitvese.

Attya: Novogorodi *Jaroslav.*

Fiai:

a.) *Salamon*, Magyar Király.

b.) *Dávid*, gyermek nélkűl halt meg.

Leányai:

a.) *Adelhaid;* férje: *Wratislaw;* Tseh Herczeg.

b.) *Nevetlen;* férje: *Henrik* Császár' fija.

5. *RICHZA (Richesa)* I. Béla' hitvese.

Attya: *Miceslaus*, Lengyel Herczeg.

Annya: *Richza.*

Fiai:

a.) *I. Géiza*, Magyar Király.

b.) *Szent László*, Magyar Király.

c.) *Lambert* Herczeg, a' vak Béla' nagy attya.

Leányai:

a.) *Jojada, Wilmos*, Turingiai Markgróf' mátkája és *Udalrik*, Karinthiai Markgróf' hitvese.

b.) *Ilona*; férje: *Zwonimir*, Horvát és Dalmát országi Király.

c.) *Eufémia* vagy Ludmilla; férje: *Otto* Morva Herczeg.

d.) *Amabitia*; férje: Wohszburgi Herczeg; mások után *Ulászló* Tseh ország' Királya.

e.) *Zsóphia;* férje: Gróf *Lambert.*

6. *JUDITH*, vagy *Zsóphia*, Salamon' hitvese.

Attya: *III. Henrik* Császár.

7. ***SYNADENES***, Geisa I. Gemahlinn.

Sohn:

Herzog *Almus.*

Tochter:

Sophia; Gemahl: Grossherzog von Sachsen.

8. ***ADELHAIDE***, Ladislaus I. des Heiligen Gemahlinn.

Vater: Nach einigen: *Rudolph*, Römischer König; nach andern: *Berthold* Herzog von Zähringen.

Söhne:

Colomann, König.

Töchter:

a.) *Prisca* oder *Irene;* Gemahl: *Johann Comnen* Griechischer Kaiser.

b.) *Sophia;* Gemahl: *Udalrik*, Markgraf von Kärnthen.

c. *Berchta;* Gemahl: *Heinrich*, Graf von Reuthenburg.

Sie liegt begraben in *Wesprém*, und ihr Grab führt folgende Inschrift:

Colomani et Ladislai
Sanctissimorum Pannoniae Regum
Conjugum
hic ossa quiescunt.

9. ***BUSILLA*** (*Drusilla*) Coloman's erste Gemahlinn.

Vater: *Roger*, Graf von Sicilien.

Sohn:

Stephan II.

Tochter:

Sophia.

Starb: Im Jahre 1112 und liegt in *Wesprém* begraben.

10. ***PREDSLAVA***, *Colomanns* zweite Gemahlinn.

Vater: *Svatopluk*, Herzog von Kiow.

Sohn:

Nach ihrer Scheidung in Russland geboren, *Borich.*

11. ***JUDITH***, Stephau II. erste Gemahlinn.

Vater: *Boleslaus III.* Fürst von Pohlen.

Mutter: *Zbislava*, aus Russland gebürtig.

12. ***ADELHAIDE***, Stephan II. zweite Gemahlinn.

Vater: *Heinrich* Landgraf von Stephaning. (*Stephling*) Graf von Rietenburg, und Burggraf von Regensburg.

Starb: Im Jahre 1143.

7. ***SYNADENE***, I. Géiza' hitvese.

Fia:

Almus, Herczeg.

Leánya:

Zsóphía; **férje: a' Szász Nagy Herczeg.**

8. ***ADELHEID***, I. Szent László' hitvese.

Attya: Némellyek szerént: ***Rudolf*** **Római Császár; mások szerént:** ***Berthold***, Zähringiai Herczeg.

Fia:

Kálmán, Király.

Leányai:

a,) ***Piroska*** vagy ***Iréne;*** **férje** ***Comnén János***, **Görög Császár.**

b.) ***Zsófia;*** **férje:** ***Udalrik***, Karinthiai Markgróf.

c.) ***Berchta;*** **férje:** ***Henrik***, Reuttenburgi Gróf.

Weszprémben **temettetett el, és sirboltján ezen felirás olvastatik:**

Colomani et Ladislai
Sanctissimorum Pannoniae Regum
Conjugum
hic ossa quiescunt.

9. ***BUSILLA (Drusilla)*** **Kálmán' első hitvese.**

Attya: ***Roger:*** **Szitziliai Gróf.**

Fia:

II. István..

Leánya:

Zsófia.

Meghalt: 1112^dik esztendőben és ***Veszprémben*** **temettetett el.**

10. ***PREDSZLAVA***, Kálmán második hitvese.

Attya: ***Szwatopluk***, Kióvi Herczeg.

Fia:

Borich, annyának, Kálmántól való elválása után, Orosz ozszágban született.

11. ***JUDITH***, II. István' elsö hitvese.

Attya: ***III. Boleslaus***, Lengyel Herczeg.

Annya: ***Zbiszlava***, Orosz országi születés,

12. ***ADELHAID***, II. István', második hitvese.

Attya: ***Henrik***, Stefaningi ***(Steflingi)*** **Landgróf, Rietenburgi Gróf, és Regenszburgi Burggróf.**

Meghalt: 1143^dik esztendőben.

13. ***HELENE***, Bela II. des Blinden Gemahlinn.
Vater: *Urus*, Grossfürst von Servien.
Söhne:
a.) *Geisa II.*
b.) *Ladislav II.*
c.) *Stephan IV.*
d.) *Almus.*
Töchter:
a.) *Sophia*; Gemahl: *Heinrich*, des deutschen Kaisers, Conrad III. Sohn.
b.) *Gertrude*; Gemahl: *Miecislaus*, Herzog von Pohlen.

14. ***EUPHROSINE***, Geisa II. Gemahlinn.
Vater. *Minoslaus*, Fürst der Ruthenen.
Söhne:
a.) *Stephan* III.
b.) *Bela* III.
c.) *Gvitard.*
d.) *Geisa* Herzog.
Töchter:
a.) *Helena;* Gemahl: *Leopold*, Herzog von Oesterreich.
b.) *Elisabeth;* Gemahl: *Friedrich*, Herzog von Böhmen.
c.) *Hulika;* Gemahl: *Svatopluk*, des Vorigen jüngerer Bruder.
d.) *Ungenannte;* Gemahl: *Conrad* Fürst von Mähren.

15. ***UNGENANNTE***, Stephan III. erste Gemahlinn.
Vater: *Hieroslaus.*
Später liess sich ihr Gemahl von ihr scheiden.

16. ***AGNES***, Stephan III. zweite Gemahlinn.
Vater: *Heinrich*, genannt *Jasomirgott*, Herzog von Oesterreich.
Mutter: *Theodora*, aus Griechenland.

17. ***MARIA COMNENA***, Ladislaus II. Gemahlinn.
Tochter:
Maria; Gemahl: Graf *Nicolaus.*

18. ***MARIA***, Stephan IV. Gemahlinn.
Vater: *Isaac* Comnenus.

19. ***ANNA-AGNES***, Bela III. erste Gemahlinn.
Vater: *Raymund*, Graf von Pictau und Herzog von Antiochien.
Mutter: *Constantia*, Tochter von Boëmund.

13. *ILONA*, II. (*vak*) Béla' hitvese.
Attya: *Urus*, Szerviai Nagy-Herczeg.
Fiai:
a.) *II. Géiza.*
b.) *II. László.*
c.) *IV. István.*
d.) *Almus.*
Leányai:
a.) *Zsófia;* férje: *Henrik*, III. Konrád' Német Csaszár' fia.
b.) *Gertrúd;* férje: *Mieceslaus*, Lengyel Herczeg.

14. *EUFROZINA*, II. Geizá' hitvese.
Attya: *Minoslaus*, a' Ruthenusok' Herczege.
Fiai:
a.) *III. István.*
b.) *III. Béla.*
c.) *Guitard.*
d.) *Géiza Herczeg.*
Leányai:
a.) *Ilona*, férje: *Leopold*, Ausztriai Herczeg.
b.) *Erzsébet;* férje: *Fridrik*, Tseh országi Herczeg.
c.) *Hulika;* férje: *Szvatopluk*, az elébbeninek ötse.
d.) *Nevetlen;* férje: *Konrád*, Morva országi Herczeg.

15. *NEVETLEN*, III. István' első hitvese.
Attya; *Hieroslaus.*
Később férje el vált tőle.

16. *AGNES*, III. István' második hitvese.
Attya: *Jazomirgott* nevezetű *Henrik*, Ausztriai Herczeg.
Annya: *Theodora*, Görög országi születés.

17. *MARIA COMNENA* II. László' hitvese.
Leánya:
Mária; férje: Gróf *Miklós.*

18. *MÁRIA*, IV. István' hitvese.
Attya: *Comnenus Izsák.*

19. *ANNA-AGNES*, III. Béla' első hitvese.
Attya: *Raymund*, Piktaui Gróf és Antiochiai Herczeg.
Annya: *Constantia*, Boëmund leánya.

Söhne:

a.) *Emerich.*

b.) *Andreas II.*

Töchter:

a.) *Maria;* Gemahl: *Isaac.*

b.) *Constantia;* Gemahl: *Primislaus Ottocar I.* König von Böhmen.

c. *Helene;* Gemahl: *Alphons II.* König von Arragon.

20. *MARGARETHE,* Bela III. zweite Gemahlinn.

Vater: *Ludwig VII.* König von Frankreich.

Mutter: *Constantia,* Tochter von Alphons VII. König von Spanien.

21. *CONSTANTIA,* Emerichs Gemahlinn.

Vater: *Alphons,* König von Arragon.

Mutter: *Richissa,* eine Russin.

Sohn:

Ladislaus, Herzog.

22. *GERTRUDE,* Andreas II. erste Gemahlinn.

Vater: *Berchtold III.,* Herzog von Kärnthen und Tyrol, und Markgraf von Istrien.

Mutter: *Aalix,* Tochter des Dedo und der Mechtildis.

Söhne:

a.) *Bela IV.*

b.) *Colomann:*

c.) *Andreas.*

Töchter:

a.) *Maria;* Gemahl: *Assan,* König von Bulgarien.

b.) *Elisabeth;* Gemahl: *Ludwig,* Herzog von Thüringen.

Starb: Im Jahre 1213 ermordet.

23. *HELENE* (*Violanta*) Andreas II. zweite Gemahlinn.

Vater: *Peter,* Kaiser vom Orient.

Mutter: *Hyole.*

Tochter:

Violanta; Gemahl: *Alphons,* oder *Jacob,* König von Arragon.

Starb: Im Jahre 1233.

24. *BEATRIX,* Andreas II. dritte Gemahlinn.

Vater: *Aldrovandini,* Markgraf von Este.

Sohn:

Stephan, geboren nach dem Tode des Vaters.

Fiai:

a.) *Imre.*

b.) *II. András.*

Leányai:

a.) *Mária;* férje: *Izsák.*

b.) *Constantia;* férje: *I. Primislaus Ottokár*, Tseh ország' Királya.

c. *Ilona;* férje: *II. Alfonz*, Arragoniai Király.

20. *MARGIT*, III. Béla' második hitvese.

Attya: *VII. Lajos*, Franczia Király.

Annya: *Constantia*, VII. Alfonz, Spanyol Király' leánya.

21. *CONSTANTIA*, Imre' hitvese.

Attya: *Alfonz*, Arragóniai Király.

Annya. *Richissa*, Orosz országi születés.

Fia:

László, Herczeg.

22. *GERTRÚD*, II. András' első hitvese.

Attya: *III. Berchtold*, Karinthiai és Tirolisi Herczeg és Isztriai Markgróf.

Annya: *Aalix*, Dédo és Mehtildisz léanya.

Fiai:

a.) *IV. Béla.*

b.) *Kálmán.*

c.) *András.*

Leányai:

a.) *Mária;* férje: *Aszszán*, Bolgár Király.

b.) *Erzsébeth;* férje: *Lajos*, Turingiai Herczeg.

Meghalt: 1213^{dik} esztendőben; meg öletett.

23. *ILONA (Jolanta)* II. András, második hitvese.

Attya: *Péter*, Napkeleti Császár.

Annya: *Hyole.*

Leánya:

Jolantha; férje: *Alfonz* vagy *Jakab*, Arragóniai Király.

Meghalt; 1233^{dik} esztendőben.

24. *BEATRIX*, II. András' harmadik hitvese.

Attya: *Aldrovandini*, Esztei Markgróf.

Fija:

István, az attya halála után született.

25. ***CATHARINA***, Bela IV. erste Gemahlinn.
Ihre Ehe war sehr kurz.

26. ***MARIA***, Bela IV. zweite Gemahlinn.
Vater: *Theodor*, Griechischer Kaiser.
Mutter: *Anna Comnene.*
Söhne:
a.) *Stephan V.*
b.) *Bela*, Herzog von Cumanien und Slavonien.
c.) *Michael*, Herzog von Servien.
Töchter:
a.) *Margarethe die Heilige*, Dominicanerinn.
b.) *Cathaeina.*
c.) *Agnes;* Gemahl: *Conrad*, Herzog von Massov.
d.) *Helene;* Gemahl: *Boleslaus der Andächtige*, Herzog von Pohlen.
e.) *Kunegunde* oder *Kinga;* Gemahl: *Boleslaus der Züchtige*, König von Pohlen.
f.) *Sabine;* Gemahl: *Moys*, Palatin von Ungarn.
g. *Constantia;* Gemahl: *Daniel*, Herzog von Roth-Russland.
h.) *Anna;* Gemahl: *Ratislaus*, Herzog von Gallizien.
i.) *Elisabeth;* Gemahl: *Heinrich*, Herzog von Baiern.

27. ***ELISABETH***, Stephan V. Gemahlinn.
Vater: *Kuthen*, aus dem königlichen Geblüte der Cumanier.
Söhne:
a.) *Ladislaus IV.*
b.) *Andreas*, Herzog von Slavonien.
Töchter:
a.) *Maria;* Gemahl: *Karl II. der Hinkende*, König von Sicilien.
b.) *Anna;* Gemahl: *Andronicus*, Sohn des Michael Palaeologus, Kaisers von Griechenland.
c.) *Elisabeth*, Nonne, *(Dominicanerinn).*
d.) *Judith*; Gemahl: Herzog *Zawis.*

28. ***ELISABETHA***, Ladislaus IV. Gemahlinn.
Vater: *Carl I.* König von Neapel und Sicilien.
Mutter: *Beatrix.*

29. ***FENENNA***, Andreas III. erste Gemahlinn.
Vater: Herzog von Cujavien *(Cujau) Zemomisl.*
Mutter: *Salomea*, Tochter des Herzogs von Pommern, Swatopluk.

25. ***KATALIN***, IV. Béla' első hitvese.
Házassága tsak igen rövid ideig tartott.

26. ***MÁRIA***, IV. Béla' második hitvese.
Attya: *Teodór*, Görög Császár.
Annya: *Anna Comnéna.*
Fiai:
a.) *V. István.*
b.) *Béla*, Kún és Tót országi Herczeg.
c.) *Mihály*, Szerviai Herczeg.
Leányai:
a.) *Szent Margit*, Dominicanus Apátza.
b.) *Katalin.*
c.) *Agnes;* férje: *Konrád* - Maszóvi Herezeg.
d.) *Ilona;* férje: *Boleslaus, (az ájtatos)*, Lengyel Herczeg.
e.) *Kunegunde (Kinga);* férje: *Boleslaus (a' szemérmes)*, Lengyel Király.
f.) *Szabina;* férje: *Moys*, Magyar ország Nádora.
g.) *Constantia;* férje: *Dániel*, Orosz Herczeg.
h.) *Anna;* férje: *Ratislaw*, Gallitziai Herczeg.
i.) *Erzsébet;* férje: *Henrik*, Bajor Herczeg.

27. ***ERZSÉBET***, V. István hitvese.
Attya: *Kuthen*, a' Királyi Kún vérből való származású.
Fiai:
a.) *IV. László.*
b.) *András*, Tót országi Herczeg.
Leányai:
a.) *Mária;* férje: *II. (sánta) Károly* Szitziliai Király.
b.) *Anna;* férje: *Andronicus*, *Palaeologus* Mihály' Görög Császár', fia.
c.) *Erzsébet*, Dominicanus Apátza.
d.) *Judith;* férje: Herczeg *Zawisz.*

28. ***ERZSÉBET***, IV. László' hitvese.
Attya: *I. Károly* Nápolyi és Szitziliai Király.
Annya: *Beátrix.*

29. ***FENENNA***, III. András' első hitvese.
Attya: *Zemomiszl*, Kujáviai Herczeg.
Annya: *Szalomea*, Szvatopluk, Pomerániai Herczeg leánya.

Tochter:

Elisabeth; Gemahl: *Venzel,* Sohn des Königs von Böhmen.

Starb: Im Jahre 1295.

30. *AGNES,* Andreas III. zweite Gemahlinn.
Vater: *Albert,* Herzog von Oesterreich.
Mutter: *Elisabetha* von Tyrol.
Starb: Im Jahre 1364.

II^te. Periode.

Königinnen als Gemahlinnen der Könige aus gemischtem Stamm.

31. *ELISABETH,* Wenceslaus des Böhmen Gemahlinn.
Vater: *Andreas* III.
32. *UNGENANNTE,* Otto's Gemahlinn.
Vater: *Ladislaus,* Wojwode von Siebenbürgen.
33. *CATHARINE,* Carl Roberts erste Gemahlinn.
Vater: Herzog von Teschen.
Starb: Kinderlos im Jahre 1315.
34. *MARIA,* Carl Robert's zweite Gemahlinn.
Vater: *Casimir,* Herzog von Pohlen.
Starb: Kinderlos im Jahre 1316.
35. *BEATRIX,* Carl Robert's dritte Gemahlinn.
Vater: *Heinrich* VII.
Starb: Kinderlos im Jahre 1319.
36. *ELISABETH,* Carl Robert's vierte Gemahlinn.
Vater: *Wladislaus,* König von Pohlen.
Söhne:
a.) *Carl.*
b.) *Ladislaus,*
c.) *Andreas,* König von Neapel.
d.) *Ludwig* I.
e.) *Stephan,* Herzog von Siebenbürgen, Zipsen und Sáros.
Starb: Im Jahre 1380.
37. *MARGARETHE,* Ludwig I. erste Gemahlinn.
Vater: *Carl* IV. König von Böhmen.

Leánya:

Erzsébet ; férje: *Venczel,* a' Tseh Király fia.

Meghalt: 1295dik esztendőben.

30. *AGNES,* III. András második hitvese.

Attya: *Albert,* Ausztriai Herczeg.

Annya: Tiroli *Erzsébet.*

Meghalt: 1364dik esztendőben.

II. Szakasz.

Magyar Királynék, az egyvelges Nemzetekből való Királyok' hitvesei.

31. *ERZSÉBET,* Tseh Venczel' hitvese.

Attya: III. *András.*

32. *NEVETLEN,* Ottó' hitvese.

Attya: *László,* Erdélyi Vajda.

33. *KATALIN,* Róbert Károly' első hitvese.

Attya: Tescheni Herczeg.

Meghalt: 1313dik esztendőben.

34. *MÁRIA,* Róbert Károly' második hitvese.

Attya: *Kázmér,* Lengyel Herczeg.

Meghalt: 1315dik esztendőben.

35. *BEÁTRIX.* Róbert Károly' harmadik hitvese.

Attya. VII. *Henrik.*

Meghalt: 1319dik esztendőben.

36. *ERZSÉBET,* Róbert Károly' negyedik hitvese.

Attya: *Ulászló,* Lengyel Király.

Fiai:

a.) *Károly.*

b.) *László.*

c.) *András,* Nápolyi Király.

d.) *I. Lajos.*

e.) *István,* Erdélyi, Szepesi, és Sárosi Herczeg.

Meghalt: 1380dik esztendőben.

37. *MARGIT,* I. Lajos' első hitvese.

Attya: IV. *Károly* Császár, Tseh Király.

38. ***ELISABETH***, Ludwig I. zweite Gemahlinn.
Vater: *Stephan*, Ban von Bosnien.
Töchter:
a.) *Catharine*, welche vor der Zeit starb.
b.) *Maria;* Gemahl: *Sigmund* König von Ungarn.
c.) *Hedwig*, Gemahl: *Jagello*, Fürst der Litvanen.

39. ***MARIA***, Sigmund's erste Gemahlinn.
Vater: *Ludwig I.* König von Ungarn.
Mutter: *Elisabeth.*
Starb: Im Jahre 1392.

40. ***BARBARA***, Sigmund's zweite Gemahlinn.
Vater: *Herrmann II.* Graf von Cillej.
Mutter: *Elisabeth*, Tochter des Grafen von Schaumburg.
Tochter.
Elisabeth; Gemahl: *Albrecht*, Herzog von Oesterreich, und nachheriger König von Ungarn.
Starb: In Böhmen, im Jahre 1451.

41. ***ELISABETH***, Albrechts Gemahlinn.
Vater: *Sigmund*, König von Ungarn.
Mutter: *Barbara* von Cillej.
Sohn:
Ladislaus V.
Töchter:
a.) *Anna;* Gemahl: *Wilhelm*, Herzog von Sachsen.
b.) *Elisabeth;* Gemahl: *Casimir*, Herzog von Pohlen.
Starb: Im Jahre 1443.

42. ***CATHARINA***, Mathias Corvin's erste Gemahlinn.
Vater: *Georg Podiebrad*, König von Böhmen.
Starb: Kinderlos im Jahre 1465.

43. ***BEATRIX***, Mathias Corvin's zweite Gemahlinn.
Vater: *Ferdinand*, König von Neapel.
Starb: Kinderlos im Jahre 1509.

44. ***ANNA***, Wladislaw II. Gemahlinnn.
Vater: Graf *Gaston Candalle* von Foix.
Sohn:
Ludwig II.

38. ***ERZSÉBET***, I. Lajos' második hitvese.
Attya: *István*, Bosnyai Bán
Leányai:
a.) *Katalin*, korán meghalt.
b.) *Mária;* férje: *'Sigmond* Király.
c.) *Hedvig;* férje: *Jagello*, Litvániai Herczeg.

39. ***MÁRIA***, Sigmond' első hitvese.
Attya: *I. Lajos* Magyar Király.
Annya: *Erzsébet.*
Meghalt: 1392dik esztendőben.

40. ***BORBÁLA***, 'Sigmond második hitvese.
Attya: *II. Hermann*, Czillei Gróf.
Annya: *Erzsébet*, a' Schaumburgi Gróf leánya.
Leánya:
Erzsébet; férje: *Albert* Ausztriai Herczeg és később magyar ország Királya.
Meghalt: Tseh országban 1451dik esztendőben.

41. ***ERZSÉBET***, Albert' hitvese.
Attya: *'Sigmond* Király.
Annya: Czillei *Borbála.*
Fia:
V. László,
Leányai:
a.) *Anna;* férje: *Vilmos*, Szász Herczeg.
b.) *Erzsébet*, férje: *Kázmér*, Lengyel Herczeg.
Meghalt: 1443dik esztendőben.

42. ***KATALIN***, Corvinus Mátyás' első hitvese.
Attya: *Podjebrad György*, Tseh Király.
Meghalt; 1465dik esztendőben.

43. ***BEATRIX***, Corvinus Mátyás' második hitvese.
Attya: *Ferdinand*, Napolyi Király.
Meghalt: 1509dik esztendőben.

44. ***ANNA***, II. Ulászló' hitvese.
Attya: Candallei Gróf *Gaszton.*
Fia:
II. Lajos.

Tochter:

Anna ; Gemahl: Kaiser *Ferdinand* I.

Starb: Im Kindbette im Jahre 1506.

45. *MARIA*, Ludwig II. Gemahlinn.

Vater: *Phillipp*, König von Castella.

Starb: Im Jahre 1558.

46. *ISABELLE*, Johann Zápolyas Gemahlinn.

Vater: *Sigmund*, König von Pohlen.

Mutter: *Bonasforzia* von Mailand.

Sohn:

Johann, Herzog von Siebenbürgen.

Starb: Im Jahre 1560.

III^te^ Periode.

Königinnen, als Gemahlinnen der Könige aus Oesterreichischem Hause.

47. *ANNA*, Ferdinand I. Gemahlinn.

Vater: *Wladislaw* II. König von Ungarn.

Mutter: *Anna* von Candalle.

Söhne:

a.) *Maximilian.*
b.) *Ferdinand.*
c.) *Johann.*
d.) *Carl.*

Töchter:

a.) *Elisabeth*; Gemahl: *Sigmund* König von Pohlen.
b.) *Anna Maria ;* Gemahl: *Albert* Herzog von Baiern.
c.) *Katharina ;* Gemahl: Herzog *Wilhelm.*
d.) *Eleonore ;* Gemahl: *Franz*, Herzog von Mantua.
e.) *Barbara ;* Gemahl: *Wilhelm* Herzog von Mantua.
f.) *Johanna:* Gemahl: *Alphons* Herzog von Ferrara.
g.) *Magdalene*, Nonne.
h.) *Ursula*, Nonne.
i.) *Margarethe*, Nonne.
k.) *Helene*, Nonne.

Starb: Zu Prag im Jahre 1546.

Leánya:

Anna, férje: *I. Ferdinand* Császár.

Meghalt: gyermek ágyban 1506dik esztendőben.

45. *MÁRIA*, II. Lajos' hitvese.

Attya: *Fülöp*, Kasztellai Király

Meghalt: 1558dik esztendőben.

46. *IZABELLA (Erzsébet)* Zápolya János' hitvese.

Attya: 'Sigmond, Lengyel Király.

Annya: Majlandi *Bonaszfortzia.*

Fia:

János, Erdélyi Herczeg.

Meghalt: 1560dik esztendőben.

III. Szakasz.

Magyar Királynék, a' Felséges Ausztriai házból való Királyok' hitvesei.

47. *ANNA*, I. Ferdinand' hitvese.

Attya: II. *Ulászló* Magyar Király.

Annya: Kandallei *Anna.*

Fiai:

a.) *Maximilián.*

b.) *Ferdinand.*

c.) *János.*

d.) *Károly.*

Leányai:

a.) *Erzsébet;* férje: *'Sigmond*, Lengyel Király.

b.) *Anna Mária;* férje: *Albert*, Bajor Herczeg.

c.) *Katalin;* férje: *Wilmos*, Herczeg.

d.) *Eleonora;* férje: *Ferentz*, Mantuai Herczeg.

e.) *Borbála;* férje: *Wilmos*, Mantuai Herczeg.

f.) *Johanna;* férje: *Alfonz*, Ferrárai Herczeg.

g.) *Magdolna*, Apátza.

h.) *Orsola*, Apátza.

i.) *Margit*, Apátza.

k.) *Ilona*, Apátza.

Meghalt: 1546dik esztendőben.

48. ***MARIA***, Maximilian's Gemahlinn.
Vater: Kaiser *Carl V.*
Söhne:
a.) *Ferdinand.*
b.) *Rudolph.*
c.) *Ernest.*
d.) *Mathias.*
e.) *Maximilian.*
f.) *Albert*
g.) *Wenzel.*
h.) *Friedrich.*
i.) *Karl.*
Töchter:
a.) *Anna.*
b.) *Elisabeth.*
c.) *Maria.*
d.) *Maria.*
e.) *Margarethe.*
f.) *Eleonora.*
Starb: Im Jahre 1618.

49. ***ANNA***, Mathias II. Gemahlinn.
Vater: *Ferdinand*, Herzog von Tyrol und Mantua.

50. ***MARIA ANNA***, Ferdinand II. erste Gemahlinn.
Vater: *Wilhelm*, Herzog von Bayern.
Söhne:
a.) *Johann;* der frühzeitig starb.
b.) *Ferdinand*, Thronfolger.
c.) *Leopold*, widmete sich dem geistlichen Stande.
Töchter:
a.) *Christina*, welche als Kind starb.
b.) *Anna;* Gemahl: *Maximilian*, Herzog von Bayern.
c.) *Cäcilie;* Gemahl: *Wladislaw*, König von Pohlen.

51. ***ELEONORE***, Ferdinand II. zweite Gemahlinn.
Vater: *Vincenz*, Herzog von Mantua.

52. ***MARIA ANNA***, Ferdinand III. erste Gemahlinn.
Vater: *Philipp* III., König von Spanien.

48. ***MÁRIA***, Maximilián' hitvese.
Attya: *V. Károly* Császár.
Fiai:
a.) *Ferdinand.*
b.) *Rudolf.*
c.) *Erneszt.*
d.) *Mátyás.*
e.) *Maximilián.*
f.) *Albert.*
g.) *Venczel.*
h.) *Fridrik.*
i.) *Károly.*
Leányai:
a.) *Anna.*
b.) *Erzsébet.*
c.) *Mária.*
d.) *Mária.*
e.) *Margit.*
f.) *Eleonóra.*
Meghalt: 1618^{dik} esztendőben.

49. ***ANNA***, II. Mátyás' hitvese.
Attya: *Ferdinand*, Tiroli és Mantuai Herczeg.

50. ***MÁRIA ANNA***, II. Ferdinand' első hitvese.
Attya: *Vilmos*, Bajor Herczeg.
Fiai:
a.) *János*, korán meghalt.
b.) *Ferdinand.*
c.) *Leopold*, Püspök.
Leányai:
a.) *Krisztina;* mint gyermek halt meg.
b. *Anna;* férje: *Maximilián*, Bajor Herczeg.
c.) *Caecilia;* férje: *Ulászló*, Lengyel Király.

51. ***ELEONÓRA***, II. Ferdinand' második hitvese.
Attya: *Vintze*, Mantuai Herczeg.

52. ***MÁRIA ANNA***, III. Ferdinand' első hitvese.
Attya: III. *Fülöp*, Spanyol Király.

Söhne:

a.) *Ferdinand* IV.
b.) *Leopold.*

Tochter:

Maria Anna; Gemahl: *Philipp* IV., König von Spanien.

53. ***MARIA LEOPOLDINE,*** Ferd. III. zweite Gemahlinn.
Vater: *Leopold,* Erzherzog von Tyrol.
Sohn:

Carl Joseph, Erzbischof von Passau.

54. ***ELEONORE,*** Ferd. III. dritte Gemahlinn.
Vater: *Carl,* Herzog von Mantua.
Töchter:

a.) *Eleonora Maria;* 1ter Gemahl: *Michael,* König von Pohlen.
2ter Gemahl: *Carl,* Herzog von Lothringen.
b.) *Maria Anna Josepha;* Gemahl: *Johann Wilhelm,* Churfürst von Pfalz.

55. ***MARGARETHA THERESIA,*** Leopold I. erste Gemahlinn.
Vater. *Philipp* IV., König von Spanien.
Tochter:

Maria Antonia; Gemahl: *Maximilian,* Churfürst von Bayern.
Starb: Im Jahre 1673.

56. ***CLAUDIA FELICITAS,*** Leopold I. zweite Gemahlinn.
Vater: *Ferdinand Carl,* Erzherzog von Tyrol.
Starb: Kinderlos im Jahre 1676.

57. ***ELEONORE MAGDALENE,*** Leopold I. dritte Gemahlinn.
Vater: *Philipp Wilhelm,* Pfalzgraf von Neuburg.
Söhne:

a.) *Joseph* I. Kaiser und König.
b.) *Carl* VI. Römischer Kaiser und König von Ungarn.

Töchter:

a.) *Maria Elisabetha,* Gubernatorin von Belgien.
b.) *Maria Anna;* Gemahl: *Johann V.,* König von Lusitanien.
c.) *Maria Magdalena,* Gubernatorin von Tyrol.

Starb: am 19ten Januar im Jahre 1720.

58. ***WILHELMINE AMALIE,*** Joseph I. Gemahlinn.
Vater: *Johann Friedrich* von Hannover.

Fiai:

a.) IV. *Ferdinand.*

b.) *Leopold.*

Leánya:

Mária Anna; férje: IV. *Fülöp* Spanyol Király.

53. ***MÁRIA LEOPOLDINA***, III. Ferdinand' második hitvese.

Attya: *Leopold*, Tiroli Herczeg.

Fia:

Károly Józef, Paszaui Érsek.

54. ***ELEONORÁ***, III. Ferdinand' harmadik hitvese.

Attya: *Károly*, Mantuai Herczeg.

Leányai:

a.) *Eleonora Mária;* 1ső. férje: *Mihály*, Lengyel Király, 2dik. férje: *Károly*, Lotaringiai Herczeg.

b.) *Maria Anna Josepha;* férje: *János Vilmos*, Palatinátusi Valasztó Fejedelem.

55. ***MARGARÉTHA THERÉZIA***, I. Leopold' első hitvese.

Attya: IV. *Fülöp*, Spanyol Király.

Leánya:

Mária Antónia; férje: *Maximilián*, Bajor Válosztó-Fejedelem.

Meghalt: 1673dik esztendőben.

56. ***CLAUDIA FELICITAS***, I. Leopold' második hitvese.

Attya: *Ferdinand Károly*. Tiroli Fő-Herczeg.

Meghalt: 1676dik esztendőben.

57. ***ELEONÓRA, MAGDOLNA***, I. Leopold' harmadik hitvese.

Attya: *Fülöp Vilmos*, Neuburgi Palatinátusi Gróf.

Fiai:

a.) I. *József*, Császár és Király.

b.) VI. *Károly*, Római Császár és Magyar Király.

Leányai:

a.) *Mária Erzsébet*, Belgiumi Gubernátorné.

b.) *Mária Anna;* férje: *V. János*, Lusitániai Király.

c.) *Mária Magdolna*, Tiroli Gubernatorné.

Meghalt: Januarius 19-én 1720dik esztendőben.

58. ***VILHELMINA AMÁLIA***, I. József' hitvese.

Attya: Hannoverai *János Fridrik.*

Sohn:

Leopold Joseph, frühzeitig im Jahre 1700 gestorben.

Töchter:

a.) *Maria Josepha;* Gemahl: *Friedrich August*, Churfürst von Sachsen, König von Pohlen.

b.) *Maria Amalia;* Gemahl: *Carl* VII., Churfürst von Bayern und Römischer Kaiser.

Starb: am 11-ten April im Jahre 1742.

59. *ELISABETHA CHRISTINA*, Carl VI. Gemahlinn.

Vater: *Ludwig Rudolph* von Braunschweig-Wolfenbüttel.

Sohn:

Leopold, geboren am 13-ten April im Jahre 1716, und am 4-ten November desselben Jahres gestorben.

Tochter:

Maria Theresia, Königinn von Ungarn; Gemahl: *Franz Stephan*, Grossherzog von Lothringen und Hetrurien.

60. *MARIA THERESIA*, Franz I. Stephans, Gemahlinn.

Vater: *Carl* VI. König von Ungarn.

Mutter: *Elisabeth Christine*, wie oben.

Söhne:

a.) *Joseph* II.

b.) *Peter Leopold.*

c.) *Ferdinand.*

d.) *Maximilian.*

Töchter:

a.) *Maria Elisabeth*, früh verstorben.

b.) *Maria Anna.*

c.) *Maria Carolina*, detto.

d.) *Maria Christina;* Gemahl: *Albrecht*, Königl. Prinz in Pohlen und Lithauen, Herzog zu Sachsen Teschen, Statthalter des Königreichs Ungarn.

e.) *Maria Elisabeth*, Aebtissinn des Damen Stiftes zu Innsbruck.

f.) *Maria Amalia*, Gemahl: *Ferdinand* von Bourbon, Infant von Spanien.

g.) Eine Prinzessinn geboren und gestorben den 17-ten Septem. 1748.

h.) *Johanna.*

i.) *Josepha.*

Fia:

Leopold József; **korán 1700dik esztendőben meghalt.**

Leányai:

a.) ***Mária Jozséfa;*** **férje: *Fridrik Ágoston*, Lengyel Király és Szász Választó Fejedelem.**

b.) ***Mária Amália;*** **férje: VII. *Károly*. Bajor Választó Fejedelem és Római Császár.**

Meghalt: Aprilis 11-dikén 1742dik esztendőben.

59. ***ERZSÉBET KRISZTINA*, VI. Károly' hitvese.**

Attya: Braunsvájg-Volfenbüteli *Lajos Rudolf*.

Fia:

Leopold **szül: Aprilis 12-kén 1716dik esztendőben és meghalt azon esztendő November 4-dikén.**

Leányai:

Mária Thérezia*, Magyar Királyné; férje: *Ferentz István **Lotaringiai és Hetruriai Nagy Herczeg.**

60. ***MÁRIA THERÉZIA*, I. Ferentz István' hitvese.**

Attya: VI. *Károly*, mint felljebb.

Annya: *Erzébet Krisztina*.

Fiai:

a.) ***II. József.***

b.) ***Péter Leopold.***

c.) ***Ferdinand.***

d.) ***Maximilián.***

Leányai:

a.) ***Mária Erzsébet;*** **korán meghalt.**

b.) ***Mária Anna*** **éppen úgy.**

c.) ***Mária Karolina*** **hasonlóképpen.**

d.) ***Mária Krisztina;*** **férje: *Albert*, Szász-Tescheni Herczeg, Magyar Ország Helytartója.**

e.) ***Mária Erzsébet*****, az Inspruki aszszonyi intézet' Fő-Apátzája.**

f.) ***Mária Amália;*** **férje: Bourboni *Ferdinand*, Spanyol Infant.**

g.) **Egy Herczeg-Kisaszszony, szület. és megh. September 17-kén 1748dik esztendőben.**

h.) ***Johanna.***

i.) ***Jozéfa.***

k.) *Maria Carolina;* Gemahl: *Ferdinand I.*, Infant von Spanien, König von Neapel und Sicilien.

l.) *Maria Antonia;* Gemahl *Ludwig XVI.* König von Frankreich.

Starb: Am 29. November im Jahre 1780.

61. *MARIA ISABELLA*, Joseph II. erste Gemahlinn.

Vater: *Philipp*, Herzog von Parma.

Töchter:

a.) *Theresia (Elis. Lud. Jos. Joh.)*, frühzeitig gestorben.

b.) *Maria Christina*, geboren und gestorben den 22. November 1763.

Starb: am 27. November im Jahre 1763.

62. *MARIA JOSEPHA*, Joseph II. zweite Gemahlinn.

Vater: *Carl* VII. Churfürst von Bayern und Römischer Kaiser.

Starb; Kinderlos am 28. Mai im Jahre 1767.

63. *MARIA LUDOWICA*, Leopold II. Gemahlinn.

Vater: *Carl* III. König von Spanien.

Söhne:

a.) *Franz (Joseph Carl)*, Kaiser von Oesterreich und König von Ungarn und Böhmen.

b.) *Ferdinand*, Grossherzog von Toscana.

c.) *Carl*, Gouverneur und General Capitän des Königreichs Böhmen.

d.) *Leopold*, Palatin von Ungarn.

e.) *Albrecht.*

f.) *Maximilian.*

g.) *Joseph Anton*, Palatin von Ungarn.

h.) *Anton Victor*, Grossmeister vom Deutschen Orden im Kaiserthum Oesterreich.

i.) *Johann Baptist.*

k.) *Rainer*, Lombard. Venet. Vice-König.

l.) *Ludwig Jos. Ant.*

m.) *Rudolph. Joh. Jos. Rainer*, Cardinal und Erzbischof von Olmütz.

Töchter:

a.) *Maria Theresia;* Gemahl: *Anton Clemens Theodor*, König von Sachsen.

b.) *Maria Anna.*

c.) *Maria Clementina;* Gemahl: *Franz (Januar Joseph)* König beider Sicilien.

k.) *Mária Karolina;* férje: *I. Ferdinand*, Spanyol Infánt, Nápolyi és Sitziliai Király.

l.) *Mária Antonia;* férje: *XVI. Lajos*, Frantzia Király.

Meghalt: November 29-kén 1780dik esztendőben.

61. *MÁRIA IZABELLA*, II. Jó'sef' első hitvese.

Attya: *Fülöp*, Parmai Herczeg.

Leányai:

a.) *Therézia (Erzséb. Lud. Jozéfa. Joh.)* korán meghalt.

b.) *Mária Krisztina;* szül. és megh. November 26-án 1763dik esztendőben.

Meghalt: November 27-én 1763dik eszt.

62. *MÁRIA JOZÉFA*, II. Jó'sef' második hitvese.

Attya: *VII. Károly*, Bajor Választó Fejedelem és Római Császár.

Meghalt: Magtalan, Majus 28-án 1767dik eszt.

60. *MÁRIA LÚDOVICA*, II. Leopold' hitvese.

Attya: *III. Károly*, Spanyol Király.

Fiai:

a.) *Ferentz (Jo'sef. Károly)* Ausztriai Császár és Magyar Király.

b.) *Ferdinand*, Toscanai Nagy-Herczeg.

c.) *Károly*, Tseh Ország Gubernátora, és Fő Kapitánnya.

d.) *Leopold*, Magyar Ország Nádora.

e.) *Albert.*

f.) *Maximilián.*

g.) *Jó'sef Antal*. Magyar Ország Nádora.

h.) *Antal Victor*, az Ausztriai Birodalomban lévő Német Vitéz Rend Nagy-Mestere.

i.) *Keresztelő János*,

k.) *Rainer*, Lomb. Venet. Vice-Király.

l.) *Lajos (Jó'sef Antal).*

m.) *Rudolf (Ján. Jós. Rain.)* Cardinalis, és Olmutzi Érsek.

Leányai:

a.) *Mária Therézia;* férje: *Antal Clemens Theodor*, Szász Király.

b.) *Mária Anna.*

c.) *Mária Clementina;* férje: *Ferentz (Januar Jó'sef)*, Szitziliai Király.

d.) *Maria Amalia.*

Starb: am 15. Mai im Jahre 1792.

64. ***ELISABETHA***, Franz I. erste Gemahlinn.

Vater: *Friedrich Eugen*, Herzog von Würtemberg.

Tochter.

Ludovica (Elis. Franc.) geb. am 17. Februar 1790. gest. am 26. Junius 1791.

Starb: am 18. Februar im Jahr 1790.

65. ***MARIA THERESIA***, Franz I. zweite Gemahlinn.

Vater: *Ferd. I.* König beider Sicilien.

Mutter: *Maria Carolina*, Tochter Franz I. Römischen Kaisers.

Söhne:

a.) *Ferdinand, (Carl, Leop. Jos. Franz. Marcell)*, Kronprinz und Thronfolger, (am 28-ten September 1830. zum König von Ungarn gekrönt.)

b.) *Joseph (Franz Leop.)* geb. 1799. gest. 1807.

c.) *Franz (Carl Jos.).*

d.) *Johann Nep. (Carl. Franz Jos. Felix);* geb. 1805. gest. 1809.

Töchter:

a.) *Maria Ludovica (Leop. Franc. Theres. Jos. Luc.);* Gemahl: *Napoleon Bonaparte*, vormaliger Kaiser der Franzosen; Wittwe seit 5. Mai 1821.

b.) *Carolina (Leop. Franc.);* geb. 1794. gestorb. 1795.

c.) *Carolina (Lud. Leop.);* geb. 1795. gest. 1799.

d.) *Leopoldina (Carl Jos.);* Gemahl: *Don Pedro I. (de Alcantara Ant. Jos.)* Kaiser von Brasilien.

e.) *Maria (Clementina Franc. Jos.);* Gemahl: *Leopold (Joh. Jos.)* Königl. Prinz von beiden Sicilien, Prinz von Salerno.

f.) *Carolina (Ferd. Ther. Jos. Demetr);* Gemahl: *Friedrich Aug. Albert*, Königl. Prinz von Sachsen.

g.) *Maria Anna (Franc. Ther. Jos. Med.)*

h.) *Amalia (Ther. Franc. Jos. Cölest);* geb. den 6. und gestorben den 9. April 1807.

Starb; Am 13. April im Jahre 1807.

66. ***MARIA LUDOVICA***, Franz I. dritte Gemahlinn.

Vater: *Ferdinand*, Erzherzog, vormaliger Gouverneur der Lombardey.

d.) *Mária Amália.*

Meghalt: Majus 15-én 1792dik eszt.

64. ***ERZSÉBET*** I. Ferentz' első hitvese.

Attya: *Fridrik Eugen*, Würtembergi Herczeg.

Leánya:

Ludovica (*Erzséb. Franc*); szül. Febr. 17-én 1790dik eszt.; megh. Junius 26-án 1791dik eszt.

Meghalt: Februarius 18-kán 1790dik eszt.

65. ***MÁRIA THERÉZIA***, I. Ferentz' második hitvese.

Attya: *I. Ferdinand* Szitziliai Király.

Annya: *Maria Carolina*, I. Ferentz Római Császár leánya.

Fiai:

a.) *Ferdinand* (*Kár. Leop. Józs. Fer. Marc.*) Korona örökös (Sept. 28-kán 1830. Magyar Ország Királlyává Koronáztatott).

b.) *József* (*Fer. Leop.* szül 1799. megh. 1807.

c.) *Ferentz* (*Károly József*).

d.) *János Nepomuk* (*Kár. Fer. Józs. Fel.*); szül 1805. megh. 1809.

Leányai:

a.) *Mária Ludovica* (*Leop. Franc. Ther. Joz. Lutzia*); férje: *Napóleon Bonaparte*, volt Frantzia Császár; 1821dik eszt. Majus 5-dikétöl özvegy.

b.) *Karolina* (*Leop. Franc.*); szül. 1794. megh. 1795.

c.) *Karolina* (*Lud. Leop*): szül. 1795. megh. 1799.

d.) *Leopoldina* (*Kar. Joz.*); férje: *I. Don Pedro* (*de Alcantara Ant. Jós.*) Braziliai Császár.

e.) *Mária* (*Clem. Franc. Jos.*); férje: *Leopold*, (*Ján. Józs.*), Szitziliai Királyi és Szalernói Herczeg.

f.) *Karolina* (*Ferd. Ther. Joz. Demetr*); férje: *Fridrik* (*Auguszt Alb.*), Szász Királyi Herczeg.

g.) *Mária Anna* (*Franc. Ther. Joz. Med*).

h.) *Amália* (*Ther. Franc. Joz. Cöleszt*); szül. Aprilis 6-kán és megh. Aprilis 9-dikén 1807dik eszt.

Meghalt: Aprilis 13-kán 1807dik eszt.

66. ***MÁRIA LUDOVICA***, I. Ferentz' harmadik hitvese.

Attya: *Ferdinand* Fő Herczeg, Lombardiának volt Gubernátora.

Mutter: *Maria Beatrix von Este*, Herzoginn von Massa und Carrara, Tochter des Herzogs Hercules Rainald von Modena.

Starb: Kinderlos am 7. April im Jahre 1816.

67. ***CAROLINA AUGUSTA***, Franz I. vierte Gemahlinn.

Vater: *Maximilian Joseph*, König von Bayern.

Mutter: *Maria Wilhelmine Auguste*, Tochter Georg Wilhelms Landgrafen und Prinzen von Hessen Darmstadt.

Lebt und wird allerseits, von allen Ihren treuen Unterthanen als glorreichst regierende Landes-Mutter verehrt!!!

Annya: *Esztei Mária Beátrix*, Maszszai és Karrárai Herczegné, Herkules Rajnald Modénai Herczeg leánya.

Meghalt: Magtalan, Aprilis 7-dikén 1816dik eszt.

67. *KAROLINA AUGUSZTA*, I. Ferentz' negyedik hitvese.

Attya: *Maximilián József*, Bajor Király.

Annya: *Mária Vilhelmina Auguszta*, György Vilhelm, Hessen-Darmstadti Landgróf és Herczeg leánya.

Él! és minden hiv jobbágyai által, mint dicsőségessen uralkodó Hazánk' Annya tiszteltetik!!!

1. ***Quid retines nostram, Caesar Friderice! Coronam!***
Fausta unquam genti, non fuit, illa Tuae.
Testis erit primae, fraudatus flore juventae,
Henricus, Stephano, quem pia Gesla dedit.
Testis bis pulsi lethum miserabile Petri,
Ac Salamoniacae crebra ruina fugae.
Testis quin etiam spoliati casus Otonis,
Nec non Alberti mors properata, Tui.
Horum Tu, si quid sapies, exempla timebis,
Felix alterius, qui cavet ipse malo.
Nec tanti facies tam vani nominis umbram,
Fatorum ut similes experiare vices.

2. *Chartuitii* Episc. Vita Sti. Stephani apud *Schwandtner* Scriptores Rerum Hungaricarum Tom. I. pag. 418.
3. Chronicon Budense apud Katona Hist: Reg. Tom. III. p. 461.
4. Darnach giengen etlich Jahr, da kam her aus Andacht die heilig Frau sant Elspeth nachdem und sie verwittibt was, und pracht mit ir groz Heiligtum--item ein Messgewantt, das ir Preutrock gewesen ist; darinne Ir Muter ze Hungarn zu einer Kunigin gekront gewesen ist. Ex Cod. Mss. Sec. XV. X. *Schier* Reginae Hungariae prim. Stirp. pag. 184. nota 7.
5. Apud *Raynald* ad A. MCCXXIII.
6. In Hungariam deducta infra octavas B. Martini Episcopi *coronatur*, statimque eum eadem vice nuptiarum festiva solemnitas per regem Hungariae celebratur.
Script. Rerum Bohem. Hanoviae editi Cap. V. pag. 27.
Anno 1320, ex Polonia adducta *(Elisabetha)*, et celebratis magno apparatu nuptiis, Albam Regiam deducta nova Conjux, ex ritu regina Hungariae *inaugurata* est.
Vide *Georg. Pray* Annal. Reg. Tom. II. pag. 12—13.
7. *Fessler* Geschichte der Ungern etc. IV. Band.
8. *Georg. Pray* Ann. Reg. Tom. II. pag. 325. *Fessler* Gesch. der Ungern etc. IV. Theil.

9. *Georg. Pray* Ann. Reg. Tom. IV. pag. 103—104. *Fessler* Gesch. der Ungern V. Band.
10. *Georg, Pray* Specimen Hierarchiae Hung. pag. 292. nota a. *Fessler* Gesch. der Ung. V. Band pag. 808—809.
11. *Fessler* Gesch. der Ung. VI. Band.
12. *Georg. Pray* Ann. Reg. Tom. V. pag. 310.
Joannes Zermegh ap. *Schwandtner* pag. 413.
Fessler VI. Band pag. 542—543.
13. *Georg. Pray* Ann. Reg. Tom. *V.* pag. 185.
14. Ea autem Gisela *Chrismate uncta* etc. *Chartuitii* Episc. Vita Sti Stephani apud *Schwandtner* Scriptores Rerum Hungaricarum Tom. I. pag. 418.
15. *Petri de Rewa* de Sacra Corona Regni Hungariae commentarius, apud *Schwandtner* Scrip. Rer. Hung. Tom. II. pag. 476.
16. Nuptiis mense Novembri Schyrae apud Bavaros celebratis, comitante ipso (ut videtur) in has terras fratre Regina descendit, haud multum postea *Corona augusta* ornanda.
X. Schier Regin. Hung. prim. Stirp. pag 37.
17. — — — vallamus et irrefragabiliter roboramus, ut sicut ipsa Vesprimiensis Eccle. sia prae caeteris regni nostri Ecclesiis, singularis privilegii praerogativa, meruit obtinere, Reginalem Celsitudinem *sacro Diademate* insignire, sic ipsarum aulae *Cancellariae* adnexa sibi realiter, et possessa hactenus inconcusse, cum *quingentarum marcarum salario*, de reginalibus solvendo reditibus, gaudere debeat et perpetuo gratulari. —
Ex Trans. *Andreae Transylvaniensis* et *Nicolai Jauriniensis* Episcoporum. Jaurini a. D. MCCC. in Festo Sti. Valent. M. — *Pray* Commentatio hist. de jur. cor. Reg. pag. 6. — *Pray* Synt. Hist. de sigill. pag. 120.
18. Decimo octavo a Ladislai morte die et nuptiae celebratae, et Conjuges ambo *Regia Corona* Hungariae ornati fuerunt Albae Regali.
X. Schier Reg. Hung. prim. St. pag. 239.
19. Deinde Magnus Comes Regni Palatinus, Regem interrogat: an *Diadema Regium* vellet Reginae imponi? et cum Rex annuisset, ille idem Magnus Comes, et reliqui Magnates in *Caput Reginae coronam imponunt. Regis Hung. Matthiae nuptiae et coronatio Reginae etc.*
Apud *Schwandtner* Script. Reg. Hung. Tom. I. pag. 521. *Pray* Ann. Reg. Tom. IV. pag. 104.
20. — — unde, cum die *appositionis Coronae Capiti Nostro*, promisimus — — etc.
Ex Transumto Capituli Budensis A. 1280., apud *Pray* Com. hist. etc. pag. 9.
21. Postero die, qui erat Lunae IV. Novembris, Serenissima Hungariae Regina, potentissimi Regis in regno Consors, iisdem modis, solemnitatibus, pompis quibus Rex, sed *Peculiari Diademate* — — — coronata est. —

Mart. Georg. Kovachich Solemnia inauguralia Principum ex Augusta Stirpe Habsburgico-Austriaca etc. Regis Ferd. in Civ. Reg. Stulweissenburgum ingressio etc. pag. 5. *Pray* Ann. Reg. Tom. *V.* pag. 185.
Decsy magyar koronás Királynék pag. 140.

22. — postero die haud minori pompa, et apparatu, quo pridie Rex coronatus fuit, Annae quoque Reginae diadema impositum: *non utique illud sacrum*, quo Reges tantummodo coronari, mos obtinet antiquus; *verum aliud* haud ita vetustum, sed *luculentum ac gemmis maximi pretii grandiusculis distinctum.*
Ursini Velii de Bello Pannonico Liber II.

23. — proxima die, Maria uxor — — — per Vesprimiensem Pontificem antiqua Praerogativa *coronata* est *Corona pretiosissima; altera quae Regum est, humerum saltem leniter tacta:* argumentum feminei sexus nullum jus in regno obtinentis.
Fran. Forgach Rer. Hung. sui temp. Comment. LXIII.

26. Sequenti die IX. Sept. Anno 1563. coronata est Maria, sic ut *propria corona caput ornaretur*: *Hungarica vero vetus humero ejus dextro imponeretur*, tamquam in ferendo administrandi regni onere, Regi marito auxiliaturae.
Istvánfy Hist. Lib. XI.

25. Nec diffiteri possumus, nec volumus, quin — — ad jus Strigoniensis Ecclesiae pertineat — — praestatio quoque Sacramentorum a Regibus, et Reginis Hungariae earumque Haeredibus. —
Raynald ad a MCCXIV. Num. VIII.

26. Die appositionis *coronae capiti* nostro, promisimus *Juramento*, quod jura nobilium, per antecessores nostros indebite alienata, et injuste occupata, reddi faciemus et restitui: — — etc. Dat. anno Domini MCC. septuagesimo secundo. —
(Ex Trans. Capit. Budens, Anno 1280.) — *Pray* Comment. Hist. etc. pag. 9.

27. — nonnisi de earum consensu et beneplacita voluntate.

28. Art. 4. 1741. in *Corpore Juris.*

29. — — cum eaedem terrae seu villae — — per Dominam Mariam, illustrem Reginam Hungariae, felicis Recordationis aviam nostram carissimam indebite alienatae, et receptae exstitissent, tamen, quia Domino Bela Rege, et Domina Maria, Carissima Consorte eiusdem, de medio sublatis, in communi congregatione, et convocatione omnium Nobilium, et Procerum regni, de consilio et beneplacito Regis Stephani, soceri nostri, et Dominae Elisabeth reginae consortis eiusdem socrus nostrae perdilectae, ordinatum et stabilitum fuerat, ut possessiones quorumlibet Nobilium indebite alienatae redderentur, et restituerentur omni jure — — — etc.
In Litt. Anni 1276. *Pray* Comm. hist. etc. pag. 16.

30. *Kollár* in Auctuario Diplom. ad *Ursini Velii* Hist. pag. 317. Litterae Regis Andreae a. D. MCCXCVII. IV. Nonas Novembris, Regni autem Anno VIII.
Apud *Pray* Annal. P. I. ad eund. ann.

31. *Verbőtzy* P. I. Tit. 94. par. 2.
Jos. Koller Hist. Episc. Quinque-Eccl. Tom. II. pag. 226.

32. - - - quod praeter Palatinum, Banum, et Curiales Comites Regis *et Reginae*, nullus duas Dignitates teneat.
Decretum Andreae II. Anni 1222 art. 30. in *Corpore Juris*.

33. *Hist. Zagrab.* pag. 89. *Pray* Ann. Tom. II. pag 332.

34. *P. Nic. Schmitt* Episc. Agriens. P. I. *Pray* Ann. Tom. II. pag. 147.

35, *Pray* Annal. Tom. II. pag. 147.

36. *Pray* Annal. Tom. II. pag. 183.

37. *X. Schier* Reg. Hung. prim. Stirp. pag. 239. nota 7.
Fessler Geschichte der Ungern und ihrer Landsassen, IV. Theil pag. 229-230. nota a.
Decsy magyar koronás Királynék pag. 56.
Idem pag. 80. pag. 83. pag. 84. pag. 96. pag. 122. pag. 126.

38. In diplomatario *Cl. Lunig*. Tom. I. pag. 1581—82. apud *Pray* Annal. Tom. I. pag. 242.

39. - - - Andreas Dei Gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae et Bulgariae - - - ad universorum praesentium, futurorumque notitiam volumus pervenire, quod, quia Magnificus Princeps Albertus D. G. Dux Austriae, et Stiriae, - - - Comitatum Posoniensem cum Castro Posoniensi, et aliis Castris eidem Comitatui conjunctis, et annexis, villis, tributo, seu aliis pertinentiis, ac utilitatibus universis, dedimus, donavimus, tradidimus, et contulimus Serenissimae Dominae Agneti Dei Gratia reginae Hungariae, filiae ipsius Domini Alberti Ducis, Consorti nostrae Charissimae, tam in vita nostra, quam post mortem nostram possidendum, usquedum eidem Dominae Agneti reginae. consorti nostrae, fuerit vita comes. In cujus rei memoriam, stabilioremque firmitatem praesentes concessimus litteras, duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri, Magistri Gregorii Albanensis Ecclesiae electi, aulae nostrae Vice Cancellarii dilecti fidelis nostri.
Anno Domini MCCXCVII. IV Nonas Novembris regni autem nostri Anno VIII.
Pray Anna! Tom. I. pag. 364.
X. Schier, Reg. Hung. prim. Stirp.
Dan. Cornides, Regum Hung. qui saec XI. regnavere Genealogia etc.

40. Nos Matthias Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, etc. damus pro memoria tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis: quando quidem Serenissimus Dominus Georgius Rex Bohemiae habita inter nos utrinque, ex consilio, et diligenti opera Praelatorum, et Baronum utriusque regni, amicabili conventione, inclytam filiam suam Cunegundem nobis desponsavit - - - - - - Tertio: Eadem Domina sponsa nostra statim, ac Trenchinium adducta fuerit, habebit pro dote castra Vetero-Bu-

dam, ac Diosgewar, insulam Chepel, et Comanos Reginales; cum omnibus pertinentiis eorum, quorum possessionem adibit intra octo dies, a die, qua Budam veniet, inclusive. Alia item Castra, quae Barbara Sigismundi Imperatoris (coniux) quondam pro dote habuit, et tenuit, omnia, quorum nonnulla oppignorata sunt; et illa redimemus: alia donata, et ipsorum loco, aequivalentia bona assignabimus. Quarto: insuper eidem Dominae sponsae nostrae pro honesta sustentatione Curiae ejus, et libera dispositione dabimus singulis annis septem millia aureorum de lucro Camerae Cultelli Cassoviensis - - - - Sexto: qua die nos coronabimur; eadem vel sequenti immediate Dominam Cunegundem Reginam Hungariae coronari faciemus. Quae omnia nos Matthias Rex supradictus promittimus in verbo nostro regio firmiter, et inviolabiliter observare.

Datum Trenchinii in festo Conversionis Sancti Pauli Apostoli Anno MCCCCLXI. Hung. Diplomatica etc. opera *Stephani Kaprinay.* P. II. pag. 476—477.

Pray Ann. Tom. III. pag. 261.

14. *Fessler* Geschichte der Ung. und ihrer Landsass, II. Band. pag. 749.
Decsy magyar koronás Királynék pag. 66. pag. 97. pag. 109.

42. *Kerchelich* Hist. Zagr. pag. 92. *X. Schier* Reg. Hung. prim. Stirp. pag 233. n. 14.

43. *Decsy* magyar koronás Királynék pag. 82. nota a.

44. *Decsy* magyar koronás Királynék pag. 82.—83.

45. *Decsy* magyar koronás Királynék pag. 124.

46. *Pray* Specimen Hierarchiae Hungaricae etc. P. I. pag. 284. nota a.
X. Schier Regin. Hung. prim. Stirp. pag. 240. nota 9.
Inhoffer, Annales Ecclesiast. pag. 280. D.
Pray G. Comment. hist. de vetere Reg. Hung. coron. more etc. pag. 28.—31. 33—34.
Pray Annales Reg. P. I. pag. 20.

47. Nos Eccelsiae Wessprimiensi, cujus *specialis* sumus *Patrona*, dispendiis - - - cupientes salubriter obviare etc.
Pray Syntagma histor. de Sigill. pag. 120.

48. Eidem Episcopo, imo episcopatui, sive Ecclesiae, sancti Michaëlis Archangeli, cujus Ecclesiae, illustres Hungariae reginae specialiter sunt Patronae, restituimus etc.
Pray Synt. Hist. de Sigill. pag. 120.

49. *Fessler* Gesch. der Ung. und ihrer Landss. II. Band. pag. 633.
Pray Specimen Hier. Hung. P. I. pag. 343. nota d. pag. 344. nota e.

.50 Ordinamus, imo ordinatum ac constitutum temporibus ex antiquis, praesenti nostra sanctione, duratura perenniter, Dominae Mariae charissimae consortis nostrae cum voluntate consona, omniumque Baronum nostrorum, Zelo fidei Ecclesiarum commodum affectantium. benevolo cum assensu, firmamus, vallamus, et irrefragabiliter robo-

ramus, ut, sicut ipsa Wesprimiensis Ecclesia prae ceteris regni nostri Ecclesiis, singularis privilegii praerogativa meruit obtinere, reginalem celsitudinem, sacr. diademate insignire, sic ipsarum aulae Cancellariae annexa sibi realiter, et possessa hactenus inconcusse, cum quingentarum marcarum salario de reginalibus solvendo reditibus annuatim, ob tam solennis officii consentaneam, et bene meritam repensionem, gaudere debeat, et perpetuo gratulari. Inhibemus firmiter, - - - omnibus nostris regalis propaginis haeredibus pro tempore felicis successionis. ne vel ipsi, reginaeve, Deo propitio successura posteritas, revocare conetur, vel aliqualiter infirmare, quod matura priorum benignitas contulit, et nostra Serenitas stabilivit sacrosanctis usibus Ecclesiae etc.

Pray Synt. Hist. de Sigill. pag. 120.

51. Ad universorum notitiam volumus pervenire, quod a tempore primae fundationis venerabilis Wesprimiensis Ecclesiae episcopus loci ejusdem, ex privilegio ipsi Ecclesiae super hoc indulto, quod etiam privilegium nobis, nostris Proceribus assidentibus, exhibitum vicibus pluribus intelleximus, ejus serie studiose perlecta, habuit, et debuit reginas Hungariae diademate coronare, quod non solum praeteritis temporibus, verum etiam praesentibus semper obtinuit, ut debuit hactenus inconcusse. Ob cujus remunerationem officii, eidem episcopatui realiter perpetuo annexa exstitit cum quingentarum marcarum stipendio annuo Cancellaria reginalis, quae per quorumdam episcoporum negligentiam fuerat per aliqua temporum intervalla, a Wesprimiensi Ecclesia disvetudine inumbrata. Nos itaque attendentes, jus suum fore nulli hominum detrahendum, neminemque debere locupletari ex re aliena, nec offuscari alterius diligentiam ob alterius negligentiam odiosam, conscientiaeque nostrae scrupulum per hoc exonerare volentes, ipsam Cancellariam reginalem cum praedicto quingentarum marcarum stipendio annuo, de Tricesima nostra Jauriensi solvendo, vel aliunde, undecunque voluerit, de reditibus reginalibus, ob multifaria, et insignia venerabilis Patris, Petri Vesprimiensis Ecclesiae episcopi meritoria obsequia, et virtutes, eidem episcopo, imo episcopatui, sive Ecclesiae Beati Michaëlis Archangeli, cujus Ecclesiae, illustres Hungariae reginae specialiter sunt Patronae, restituimus, de inclytae reginae Dominae reginae Barbarae, charissimae consortis nostrae, et omnium Baronum nostrorum consilio, et consensu, realiter tenendam, et perpetuo per Vesprimiensem Ecclesiam irrefragabiliter possidendam.

Pray Synt. Hist. de Sigill. pag. 121.

Pray Specimen. Hierarch. Hung. P. I. pag. 284—285.

52. *Pray* G. Specimen Hierarch. Hung, etc, P. I. pag. 289—292.

53. Universi Servientes Regis citra, et ultra Szalam constituti, omnibus judicibus, et aliis, ad quos praesentes litterae pervenerint, salutem in Domino. Ad universitatis vestrae notitiam volumus pervenire, quod, cum in - - - - Qua obtenta, dum inter nos discutere malefacta coepissemus, Dominus Bartholomaeus, venerabilis Pater, episcopus Vesprimiensis, videns, nos esse judices, et posse facere plenam justitiam de inferentibus injuriam, Ochuz Banum, qui unus erat ex nobis, traxit in causam coram no-

bis, impetens eum in hunc modum: quod ipse quamdam terram Ecclesiae suae nomine - - - - a prima fundatione, Ecclesiae suae a regina GISLA donatam, quae est inter Dravum, et Muram citra portum Worosd, injuste occupasset, - - - - *Datum in Ponte Ketüd anno Domini MCC. trigesimo secundo.*

Pray Synt. Hist. de Sigill. pag. 85.

54. Regia benignitate attendentes, quamdam terram nostram - - - - de gratia Domini regis, *Nobis et non Reginatui,* donatam, in Comitatu - - - - existentem, ad Domini regis consensum, de plenitudine nostrae gratiae contulimus, dedimus, et donavimus, pacifice, ac perpetuo possidendam. - - - -

Pray Synt. Hist. de Sigill. pag. 89.

55. Agnes Dei gratia quondam regina Hungariae etc. Ad universitatis vestrae notitiam harum serie volumus pervenire, quod, cum olim nostram quamdam villam, seu possessionem Neusydel vocatam, in diaecesi Jauriensi, juxta lacum Fertheu existentem, cum omnibus suis utilitatibus, et pertinentiis, ad nos a quodam, cui clarae memoriae quondam Dominus Ladislaus Rex Hungariae pro suis meritoriis servitiis donaverat in perpetuum, titulo emtionis, de Jure et de facto ad nos devolutam, archiepiscopo, et Capitulo Strigoniensi, in perpetuam, et irrevocabilem eleemosynam donassemus, ipsique archiepiscopus, et Capitulum, possessionem ipsam pacifice multo tempore possedissent, nunc, quia dictus archiepiscopus, et Capitulum, sibi praejudicium ex eo, quod quondam Dominus Wenceslaus rex Bohemiae, castrum, et Ecclesiam violenter, et hostiliter occupasset, praedicta tunc donationis, et emtionis privilegia, cum multis aliis rebus, et privilegiis dictae Ecclesiae abstulit, et distraxit - - - formidant, nos donationem praedictae possessionis, a nobis, sine omni contradictione, rationabiliter factam jam dudum, renovantes, dicimus, et ad nostram conscientiam, et statum coram Deo, et hominibus attestamur per praesentes, quod praefatam possessionem Neusydel, alio nomine Zumbathhely vocatam, sine omni contradictione, emimus, propria cum pecunia, ab eo, cui dictus quondam Dominus Ladislaus rex Hungariae donaverat in perpetuum, et post ipsam emtionem, possessionem eamdem, usque ad donationem, et traditionem, cum praedictis donationis, et emtionis privilegiis, ipsi Ecclesiae Strigoniensi a nobis factam, pacifice possedimus, et quiete. In cujus rei testimonium, et firmitatem, eidem Ecclesiae Strigoniensi concessimus litteras nostro sigillo communitas. *Datum in claustro Künfeld vocato XV. Cal. Februarii. Anno Domini MCCC. vicesimo secundo.*

Pray Synt. Hist. de Sigill. pag- 91.

56. In praedio Merena, quod uxor nostra concessit Ecclesiae S. Michaëlis, de nostra voluntate, habet Ecclesia magnam terram, bonam silvam, plures vineas certis metis circumdando. Jobbagiones hospites octoginta, aratores undecim, piscatores sex, custodes silvae duos, et ancillas septem.

Pray Synt. Hist. de Sigill. pag. 88.

Pray Spec. Hierarch. Hung. P. II. pag. 87.—88.

Palma, Not. Reg. Hung. Part. I. pag. 169.
Fejér Georgii, Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis Tom. I. pag. 454.

57. *Pray* Synt. Hist. de Sigill. pag. 88.
58. *X. Schier* Reg. Hung. prim. Stirp. pag. 144.
59, *Decsy*, koronás magyar országi Királynék.
60. *Schmitt* in Ep. Agriens. T. I. pag. 219.
Kaprinay Hung. Diplom. P. II. pag. 275. nota 5.
Gebhardy Geschichte von Ungarn. pag. 615.
61. *Decsy*, koronás magyar országi Királynék. pag. 72.
62. - - - - Item altari Beati Ducis Emerici de Alba Regali villam nostram *Beed* nuncupatam Reginalem, immobiliter per nostras manus constructam donavimus - - - - Item jam dictae Dominae filiae nostrae castrum veteris Budae cum suis pertinentiis, - - - - legamus - - - - Item Dominae *Clarae de Pukur* villam nostram Derse nuncupatam prope Verőcze habitam emtitiam. — — —
Datum Budae sexto die Mensis Aprilis. Anno Domini MCCCLXXX. (Testamentum Reginae Elisabethae Caroli Roberti uxoris).
Pray Annal. Part. II. pag. 147.
63. Nos Maria Dei Gratia regina Hungariae etc. - - - Omni eo jure et proprietate, quibus eadem possessio Sarnovizza per nos, nostrasque praedecessores reginas Hungariae habita fuit, et possessa ipsis Frank et Simoni, eorumque haeredibus de manibus nostris reginalibus, ex consensu etiam, ac de beneplacita voluntate incliti Principis Domini Sigismundi regis Hungariae, consortis nostri charissimi per modum cambii dedimus, donavimus etc, — — —
Pray Annal. P. II. pag. 171.
64. *Kollár* de Jure Patronat. etc. pag. 213—215.
65. *Decsy*, koronás magyar országi Kiralynék. pag. 215—216.
66. *Decsy*, kor. magy. or. Kir. pag. 110.
67. *X. Schier* Regin. Hung. prim. Stirp. pag. 232.
68. *Pray* Synt. Hist. de Sigill. pag. 93.
69. *Pray* Synt. Hist. de Sigill. pag. 94.
70. *Cimeliotheca* Musei Nation. Hung. pag. 1. nnm. 3.
71. Senior et junior Regina.

Inhalt.

	Seite
Vorwort - - - - - - - - - - - -	VII
Ueber die Krönung im Allgemeinen - - - - - - -	12
Krönung insbesondere der Königinnen und Entstehung derselben -	12
Theile der Krönung - - - - - - - - - -	14
Rechte und Vorrechte der Königinnen die aus der Art zu Krönen flossen	20
1. Mitregierung - - - - - - - - -	20
2. Eigener Hofstaat - - - - - - - - -	20
3. Eigene Güter und Einkünfte - - - - - - -	22
4. Eigene Kanzley - - - - - - - - -	24
5. Das Recht Schenkungen zu machen - - - - -	26
6. Eigene Siegel - - - - - - - - -	28
Wie und warum wurde die Art zu Krönen verändert - - -	32
Kurze genealogische Uebersicht der Königinnen von Ungarn von Gisela angefangen bis auf unsere Zeiten - - - - -	32
I-te Periode. Königinnen als Gemahlinnen der Könige aus Arpadischem Stamme - - - - - - - - -	32
II-te Periode. Königinnen als Gemahlinnen der Könige aus gemischtem Stamm - - - - - - - - -	44
III-te Periode. Königinnen als Gemahlinnen der Könige aus österreichischem Stamm - - - - - - - -	48

Foglalat.

lap.

Előszó - - - - - - - - - - - - IX

A' Koronázásról közönségessen - - - - - - - 13

A' Királynék' koronázásáról különössen, és annak kezdetéről - - 13

A' Koronázás' Részei - - - - - - - - - 15

A' Királynéknak azon Jussaikról és szabadságaikról, mellyek a' Koronázás' módjából eredtek - - - - - - - 21

1. Köz-országlás - - - - - - - - 21

2. Különös Udvari Tisztek - - - - - - - 21

3. Saját Jószágok és Jövedelmek - - - - - - 23

4. Különös Cancellária - - - - - - - 25

5. Adományok' osztása - - - - - - - 27

6. Különös Petsét - - - - - - - - 29

Miképpen és miért változtatott később a' Koronázás módja? - - 33

A' magyar Királynék' nemzetségi Laistroma, Gizélától kezdve, a' mostani időkig - - - - - - - - - 33

I. Szakasz. Magyar Királynék, az Arpád véréből való Királyok' hitvesei - - - - - - - - - - 33

II. Szakasz. Magyar Királynék, az egyvelges Nemzetekből való Királyok' hitvesei - - - - - - - - 45

III. Szakasz. Magyar Királynék, a' Felséges Austriai házból való Királyok' hitvesei - - - - - - - - 49

A' T. T. Előfizetők' nevei, betű rend szerént.

Balassa Lajos, Tabularis Ügyvéd.
Báró Barkótzy (Szalai) László, Egri Kanonok. Velin pap.
Bártzay (Bártzai) Gábor, több T. N. Vgyék' T. Birája.
Batta Mihály, T. N. Nógrád Vgye. T. Birája és Tabularis-Ügyvéd.
Batta (Vatttai) Pál, több T. N. Vgyék. T. Birája. Velin pap.
Batta (Vattai) Sámuel, T. N. Pest Vgye. Fő-Szolga Birája.
Belgrády János, T. N. Pest Vgye. Part. Percept.
Bohus (Világosvári) János, több T. N. Vgyék' Tábla-Birája.
Csillagh Mártony, Vácz Várossa Jegyzője.
Gróf Draskovits (Trakostyáni) György.
Durcsák (Szlattinai) János, választott Sardikai Püspök, B. S. Egervári Prépost, Egri Kanonok, az Egri Érseki Lyceum' Pro-Direct. Bölts. Dokt. és az Érseki Sz. Széknél a' Házasság' és Hitbeli Ügyek' védlője. Velin pap.
Réső-Ensel Sándor, Curialis Ügyész, és T. Komárom Vármegye Tábla-Birája.
Faczónyi Tamás, Curialis Ügyvéd.
Farkas Károly, Csepregi Plébános, T. Soprony és Pozsony Vgye. T. Birája.
Fejes József, a' N. Váradi Nevendék Papság' Seminárіumának Aligazgatója.
Festetits (Tolnai) Sámuel, T. Pest Vármegye Aljegyzője.
Földváry (Földvári és Bernáthfalvai) András, tanúló Ifjú.
Földváry (Földvári és Bernáthfalvai) Pál, több T. Vármegyék' T. Birája.
Gazsy (M. Peterdi) László, T. Bihar Vgye. 2dik Al Szolga Birája.

Ghyczy (Ghyczi, Assa és Ablancz-Kürti) Ignátz, több T. Vgyék' T. Birája és a' Tatai és Gesztesi Uradalmak' Praefectussa.
Greskovits Ignátz, az Angyalok szűletett Királynéja Kompolti Apátja, Egri Kanonok, a' Fő Anya Templom Fő Esperestje és T. Heves Vgyei Arvák Kiküldöttsége' Előlülője. Velin pap.
Gróf János, Felső-Seggesdi és Somogyvári Uradalmak' Tisztartója.
Halász (Dabasi) Antal.
Halász (Dabasi) Bálint, több T. Vgyék' T. Birája.
Halász (Dabasi) Boldizsár, Tab. Ügyvéd.
Halász (Dabasi) Miklós, több T. Vgyék' T. Birája.
Hets Mátyás, F. M. Herczeg Eszterházy Turai Uradalmának Tisztartója.
Jankovits (Jeszenitzei) Sándor, T. Pest Vgye' Al Szolga Birája.
Jobbágyi (Jobbágyi) Miklós, Cs. Kir. Ezredes.
Jobbágyi (Jobbágyi) Theophil, Ügyvéd.
Józsa Péter, a' N. Váradi Deák Szert. Székes Egyház Jegyzője.
Ivánszky Antal, a' Magyar Literatura Professora Egerben. 2 Exemplár.
Kandó Zsófia Kisasszony. Velin pap.
Khern Theophil, Sz. K. Pozsony Városa Actuáriussa.
Kiss Károly, T. Bihar Vgye 2dik Al Jegyzője.
Kléh Pál, Tabularis Ügyvéd.
Kubinyi (Felső Kubini és Nagy Olaszi) Ágoston, több T. Vgyék' T. Birája.
Kubinyi (Felső Kubini és Nagy Olaszi) András, több T. Vgyék' T. Birája. Velin pap.
Kubinyi (F. Kubini és N. Olaszi) Ferentz, T. Nógrád Vgye. Fő-Szolga Birája.
Kubinyi (F. Kubini) Péter, Cs. K. Tanátsos, 's több T. Vgyék' T. Birája.
Gróf Lázár (Gyalakúti) Anna, Német-Újvári Gróf Battyányi Józsefné, Eő Nagy sága, Csillag Keresztes Dáma.
Lenner (Waldbergi) Róbert, Cs. K. pensionatus Auditor-Kapitány.
Matkovich István, Ö. Cs. 's Kir. Felségének Itélő Széki Személyes Jelenléte Helytartójának Itélő Mestere.

Megyeri Antal, Valkói Notárius.
Mérey (Kapos Mérei) László, több T. Vgyék' T. Birája.
Molnár Péter, V. Esperest és N. Váradi Plébánus.
Münster György, Hradeken. 2 Exemplár.
Nagy István, T. Pest Vgye' Aljegyzője.
Okolitsányi (Okolitsnói) János, több T. Vgyék' T. Birája.
Offenheimer Sándor, Posztó Kereskedő Pesten.
Pap József, Turai Notárius.
Péchy (Péchújfalusi) Jozéfa, Kisasszony.
Pecze János, Újszászi Kasznár.
Pétery (Dálnoki) Ferentz, Báró Frimont Fiscalissa.
Iffj. Plank János, Selmetzen.
Báró Podmanitzky (Aszódi) Lajos. (tit.) Velin pap.
Pongrátz (Sz. Miklósi és Óvári) András, több T. Vgyék' T. Birája.
Pongrátz (Sz. Miklósi és Óvári) Imre, Cs. Kir. Tanátsos.
Pósfay Sándor, Sz. K. Pozsony Várossa Fő-Notáriussa.
Pridavka István, Dányi Plébánus.
Báró Prónay (Tót-Prónai és Blatniczai) Sándor, Cs. K. Kamarás, az Agostai Valláson lévő Superintendentziák Fő-Inspectora. Velin pap.
Pyrker (Felső Előri) János László, a' vaskorona Rend első Osztályú Vitéze, Egri Patriarcha Érsek, Ő Cs. 's Kir. Felsége' valós belső titkos Tanátsosa, Tek. Heves és Külső-Szolnok t. e. Vármegyék' örökös, és valóságos Fő-Ispánja. Velin pap.
Ragyóczy (Ragyóczi és Csepesányi) János, több T. Vgyék' T. Birája.
Rajner Károly, Vovrádi választott Püspök, Egri Nagy Prépost. Velin pap.
Rehák József, Tabularis Ügyvéd.
Rákótzy (Rákótzi) András, T. Pest Vgye' Első V. Fiscalissa.
Seper (Felső Előri) Ferentz, F. Mlgú Hertzeg Grassalkovich Archivariussa, 's több T. Vgyék' Tábla-Birája.

Servánszky Lajos, T. Bihar Vgye' 2dik Al Ügyvédje.
Sipos József, a' N. Váradi Déak szertartású Székes Egyház Kanonokja, 's a' helybeli K. Academia Al Igazgatója.
Szalay Antal, Pécsi Pap.
Szalay József, Ügyvéd.
Szentál Ferentz, Ügyvéd.
Szentiványi (Szentiványi) Bogomér, több T. Vgyék' T. Birája.
Szögyény (Magyar-Szögyényi) László, T. Pest Vármegye' H. Fő-Notáriussa.
Tahy (Tahvári és Tarkeöi) Antal, Cs. Kir. Tanátsos.
Thebery Ferentz, T. Poszony Vgye' Szolga Birája és több T. Vgyék T. Birája. Velin pap.
Tihanyi (Ebeczki) János, több T. Vármegyék' T. Birája.
Veres Mihály, a' Sólyomkeői Uradalom Fiscálissa.
Villám Mihály, Boldogi Notárius.

Fig. 1.

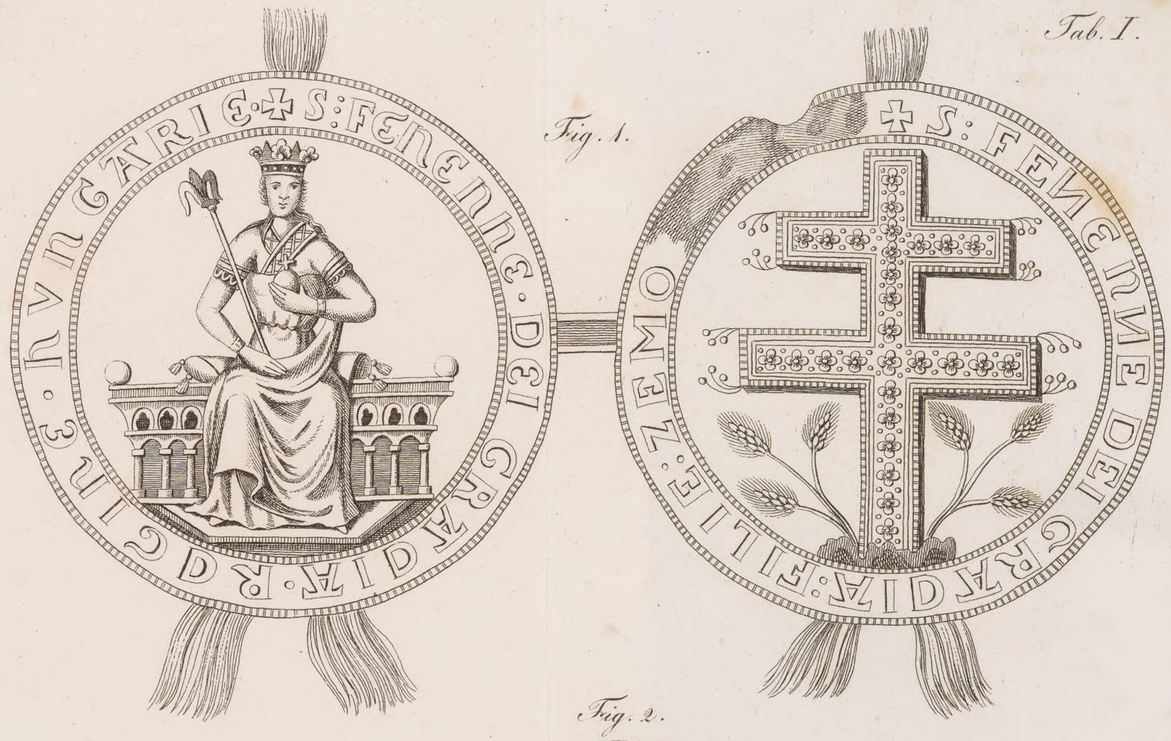

Fig. 2.

1441.

Fig. 3.
1383.

Fig. 4.

Lehnhardt sc.

Fig. 1.

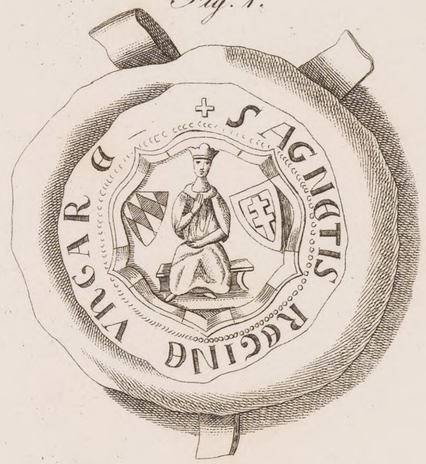

Fig. 2.

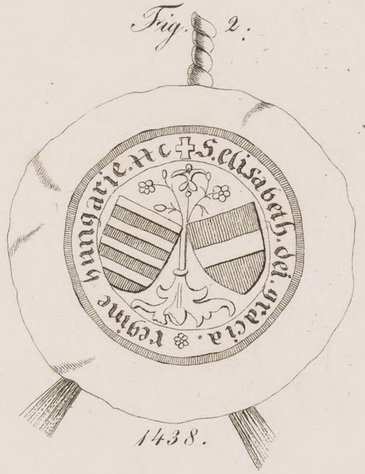

1438.

Fig. 3

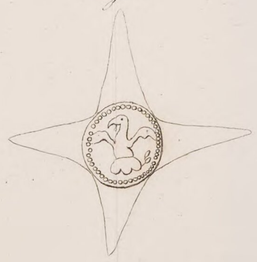

Fig. 4.

Fig. 5.

1388.

Fig. 6.

1504.

Fig. 1. 1431.

Fig. 2. 1384.

Fig. 3. + S. MARIA. D.G. REGINA. HVNGARIE. 1387.

ANTIQUA

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Földváry, Nicolaus von

Ueber die Entstehung der Gewohnheit die ungarischen Königinnen zu Krönen nebst den von Zeit zu Zeit vorgefallenen Veränderungen in der Art zu krö nen, und über die Rechte und Vorrechte der ungarischen Königinnen, welche aus der Art zu Krönen hervorkamen ; Eine historische Abhandlung mit 3

Pest 1830

4 Austr. 47 m
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10000148-8